

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Opiskelijat asiantuntijoina

Kyselytutkimus Oppilaitos-Vamos -hankkeessa

Elias Jurvanen

Juuso Lökfors

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
11/2019

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Elias Jurvanen & Juuso Lökfors
Opinnäytetyön nimi: Opiskelijat asiantuntijoina - Kyselytutkimus Oppilaitos-Vamos -hankkeessa
Sivumäärä: 41 ja 19 liitesivua
Työn ohjaaja: Kari Keuru
Työn tilaajat: Helsingin Diakonissalaitos / Oppilaitos-Vamos -hanke

Helsingin Diakonissalaitoksen ja Savon koulutuskuntayhtymän yhteishanke Oppilaitos-Vamos tarvitsi kohderyhmältään palautetta toimintansa kehittämiseen ja raportointiin. Lisäksi hanke halusi selvittää osallistujensa koettua hyvinvointia.

Opinnäytetyön tavoitteena oli pilotoida kysely ja palutteenkeruumenetelmä oppilaitosympäristössä. Työtä voi mieltää esitutkimuksena, joka pohjustaa palutteenkeruuprosessin hankkeessa. Opinnäytetyö toimii käytännön työelämän kehittämistehtävänä.

Opinnäytetyönä kehitettiin tarpeeseen soveltuva kyselylomake ja toteutettiin määrällinen kyselytutkimus hankkeen toimintoihin osallistuneille opiskelijoille. Kyselylomake kehitettiin nojautumalla aiheeseen liittyvään tietoperustaan ja käyttämällä benchmarking -menetelmää. Kyselyn palauteosiossa sovellettiin palvelumuotoilua ja koetun hyvinvoinnin osiossa yleistä hyvinvoinnin teoriaa sekä muita koetun hyvinvoinnin mittareita.

Kyselyn tuloksista kehitettiin kuvailevan tilastoanalyysin avulla uusi kyselylomake ja kyselyn toteuttamisen malli. Malli helpottaa Oppilaitos-Vamos -hankkeen palutteen keräämistä ja sitä voidaan soveltaa muihin vastaavanlaisiin Helsingin Diakonissalaitoksen hankkeisiin.

Asiasanat: kyselytutkimus, määrällinen tutkimus, palaute, koettu hyvinvointi, ammatillinen koulutus

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme of Civic Activities and Youth Work

Authors: Elias Jurvanen & Juuso Lökfors
Title: Students as experts - Survey in the Vamos Vocational – Savo project
Number of Pages: 41 and 19 attachment pages
Supervisor: Kari Keuru
Subscriber: Helsinki Deaconess Foundation / Vamos Vocational – Savo

The Helsinki Deaconess Foundation and Savo Consortium for Education's co-project Vamos Vocational – Savo was in need for feedback from its target audience. Getting feedback was necessary to better develop the project's operations whilst also helping reportage. In addition, the project wished to find out its participants' subjective well-being.

The thesis' objective was to conduct a pilot survey and develop a method for gathering participant feedback in a learning institution. The thesis can be thought of as a preliminary study, laying the groundwork for the process of gathering feedback in the project.

For the thesis, a suitable survey form was developed and used in a survey for the project's student participants. The survey form was developed by studying literature surrounding the subject and benchmarking other similar studies. The survey's feedback section was created using service design thinking and the subjective well-being section by comparing other well-known measures for subjective well-being.

Using descriptive statistics, the survey's results were developed into a new survey form and a guideline for reproducing it. The guideline makes gathering feedback easier for the Vamos Vocational – Savo project while also being applicable to other projects housed by the Helsinki Deaconess Foundation.

Keywords: survey, quantitative research, feedback, subjective wellbeing, vocational education

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 TILAAJAN ESITTELY.....	6
2.1 Helsingin Diakonissalaitos ja Vamos	7
2.2 Oppilaitos-Vamos	8
2.3 Savon ammattiopisto, VALMA ja Sannakkolammentie	9
4 TIETOPERUSTA JA KÄSITEMÄÄRITTELY.....	10
4.1 Määrällinen tutkimus	11
4.2 Palvelumuotoilu ja benchmarking	12
4.3 Hyvinvointi ja koettu hyvinvointi	13
5 TUTKIMUS JA MENETELMÄT	14
5.1 Kysely	20
5.2 Aineiston kerääminen	22
6 AINEISTON KUVAAMINEN	23
6.1 Perustiedot	24
6.2 Palaute toiminnasta.....	26
6.3 Koettu hyvinvointi	28
6.4 Avoimet kysymykset.....	31
7 KEHITYSEHDOTUKSET	31
7.1 Uusi kyselylomake.....	32
7.2 Kehitetty työprosessi	34
7.3 Pohdinta	36
LÄHTEET	38
LIITTEET	41

1 JOHDANTO

Ihmisten hyvinvointi ja pärjääminen yhteiskunnassa on monen tekijän summa, mikä näkyy Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen teettämässä vuoden 1987 kansallisessa syntymäkohorttitutkimuksessa, jossa selvitettiin suomalaisten hyvinvointia ja niihin vaikuttaneita tekijöitä. Tutkimuksesta tehdyssä raportissa (Paananen, Ristikari, Merikukka, Rämö & Gissler 2012) maalataan kattavaa yleiskuvaa tutkimuksen tuloksista ja tarjotaan kohteita huono-osaisuutta ehkäiseville toimille. Yhteiskunnan ulkopuolelle jääminen alkaa, jos ihmisten huono-osaisuuteen, pahoinvointiin tai elämän ongelmiin ei olla lapsuudesta alkaen onnistuttu tarttumaan. Ongelmien kasaantuminen johtaa usein mielenterveyden sairauksiin, köyhyyteen ja rikollisuuteen, mitkä periytyvät myös seuraavalle sukupolvelle. Näitä ongelmia voidaan pyrkiä pysäyttämään ja ehkäisemään panostamalla muun muassa perheiden, päivähoidon ja koulujen kykyyn turvata nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia. (Paananen ym. 2012, 3-8, 43-44.)

Yhteiskuntaan kiinnittymistä vahvistavia toimintoja on useita, joista koulupudokkuuden ehkäisy ja ammattiin kasvattamisen tukeminen on konkreettisimpia hyötyjä mitä nuori voi vastaanottaa ennen täysi-ikäisyyttä. Koulujen odotetaan tekevän näitä toimia sivistämisen ja ammattiin opettamisen rinnalla, mikä on muuttumattomilla resursseilla osoittautunut haasteelliseksi. Nuoria tukemaan on luotu useita hankkeita, mitkä järjestävät opiskelijoille hyvinvointia tukevaa toimintaa ja pyrkivät juurruttamaan kouluihin toimivia ehkäisevän työn malleja. Yksi näitä opiskelijoita tukevia hankkeita on tämän opinnäytetyön tilaaja, Helsingin Diakonissalaitoksen Oppilaitos-Vamos -hanke.

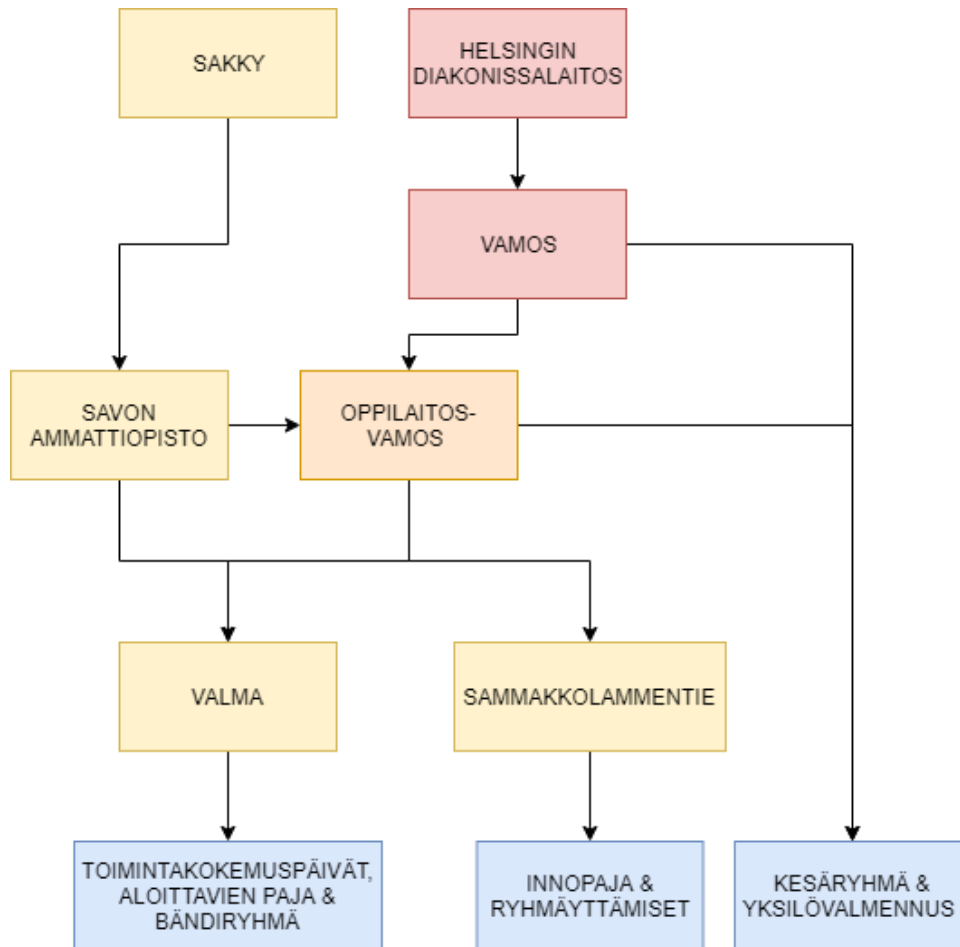
Nuorten kuuleminen ja mielipiteiden huomioon ottaminen tunnutaan toteuttavan useammin näennäisesti. Toimenpiteinä saatetaan kuulla muutamaa nuorta tai nuorta ohjaavaa asiantuntijaa, mutta useimmiten se ei johda toimenpiteisiin. Miten sitten oikeasti kuullaan nuoria, tai osallistetaan heitä yhteiskehittämiseen? Gretschelin (2002, 50) määrittelemänä nuoren osallisuuden mittarina voidaan pitää hänen tuntemustaan voimaantuneena ja valtautuneena toimijana, toiminnan alusta loppuun.

Opinnäytetyön tavoitteena on pilotoida kysely Oppilaitos-Vamos -hankkeen kohde-ryhmälle. Kyselyllä on kaksi tarkoitusta; saada palautetta toimintaan osallistuvilta

opiskelijoilta sekä tiedustella heidän koettua hyvinvointiaan. Kyselyn teettämisen lisäksi opinnäytetyöhön kuuluu tulosten perustavanlaatuisen analysointi ja raportointi. Näiden toimenpiteiden avulla tuotetaan kehittämistehtävänä uusi kyselylomake sekä malli, jonka mukaan palautteen keräämistä voidaan toistaa hankkeen olemassaolon aikana. Kyselytutkimuksen tarpeen perusteluun vaikuttaa muun muassa se, että oppilaitosten sisällä tutkiminen ei tapahdu yhtä mutkattomasti kuin esimerkiksi yrityksessä. Lisäksi, hyödyllisen tiedon määrittely teoreettisten käsitteiden pohjalta sekä tutkimusetiikan noudattaminen lisäävät saatujen tulosten validiteettia. Kyselystä saatuja tuloksia voidaan käyttää hankkeen raportoinnissa. Tuotettua mallia voidaan käyttää toistamaan kyselyn toteuttamista Oppilaitos-Vamos -hankkeessa. Kyselyä voidaan myös soveltaa muihin organisaation hankkeisiin.

2 TILAAJAN ESITTELY

Oppilaitos-Vamos on Helsingin Diakonissalaitoksen ja Savon koulutuskuntayhtymän yhteishanke. Yhteistyö toimijoiden välillä on syntynyt tarpeeseen ehkäistä opintojen keskeyttämistä ammatillisessa koulutuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön tunnistama kamppailu koulupudokkuutta vastaan näyttäytyy esimerkiksi alueellisesti keskityneinä hankkeina, jotka erikoistuvat korkean keskeytysprosentin alojen elvyttämiseen. Oppilaitoksilla ei ole välttämättä omia resursseja tai ratkaisuja ongelmaan, joten yhteistyölle on mahdollisuus esimerkiksi kolmannen sektorin sosiaalipalvelujen toimijoilla. Ratkaisuja kehitetään hankkeilla, jotta kokeiluja voidaan työstää nopeasti ja rohkeudella. Kehitettyjä toimintamalleja pyritään juurruttamaan toimintaympäristöön, jolloin ne jäävät pysyväksi positiiviseksi muutokseksi myös hankkeiden jälkeiselle ajalle.

Kuvio 1: Toimijat ja toiminnot.

2.1 Helsingin Diakonissalaitos ja Vamos

Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr (HDL) on yleishyödyllinen säätiö, joka tuottaa erilaisia sosiaali- ja terveyspalveluita valtakunnallisesti. Säätiön toimipisteet sijaitsevat Helsingissä, Kuopiossa, Lahdessa, Oulussa, Tampereella, Turussa ja Rovaniemellä. Palveluja ovat muun muassa lapsi- ja perhepalvelut, nuorille suunnatut Vamos-palvelut, Kaapeli -yhteisövalmennukset sekä Rinnekoti -palvelut. Asumispalvelut, päihde- ja mielenterveyspalvelut sekä ikäihmisten palvelut tuotetaan yhdessä säätiön tytäryhtiön, Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy:n kanssa. (Helsingin Diakonissalaitos 2019a.) Kristillinen lähimmäisenrakkaus on ollut Diakonissalaitoksen perusarvo jo 150. vuoden ajan, mikä näkyy tänä päivänä niiden auttamisena, joilla on yhteiskunnassa suurin hätä ja kärsimys (Helsingin Diakonissalaitos 2019b; Paaskoski 2017)

Opinnäytetyö tuotettiin Kuopion yksikön Vamos-palveluille. Vamos on Helsingin Diakonissalaitoksen järjestämä palvelu, jossa tuetaan 16-29 vuotiaita nuoria. Tuen tavoitteena on elämän hallinnan parantaminen ja koulu- tai työelämään kiinnittyminen. Palvelu on vapaaehtoista ja maksutonta. Vamoksella asiakas saa oman työntekijän, joka tutustuu häneen ja sopii hänen tarpeisiinsa. Työntekijä auttaa nuorta esimerkiksi arkeen, asumiseen, talouteen, terveyteen sekä koulu- ja työelämään liittyvissä asioissa. Nuoren hyvinvointia ja tulevaisuutta edistetään yhteistyössä ohjaajan kanssa. (Helsingin Diakonissalaitos 2019c.)

Vamos-palvelut yhdistelevät turvallisen yhteisön, yksilö- ja ryhmätoimintojen sekä ulkopuolisten palveluiden niin kutsutuksi palvelujen hybridimalliksi (Alanen, Kainulainen & Saari 2014, 7). Nuoren on esimerkiksi mahdollista saada intensiivistä, jaksoitusta tukea yksilövalmennuksen tai urapalveluiden muodossa. Vamos tuottaa myös erilaisia sosiaalisesti vahvistavia ryhmätoimintoja, kuten starttivalmennus, toimintakeskusryhmä, Mun Startti-ryhmä, sekä kuntouttavan työtoiminnan ryhmä. Yleisesti ryhmät kokoontuvat kahden ohjaajan ohjaamina neljä kertaa viikossa, neljän tunnin ajan. (Alanen ym. 2014, 9-10.) Toiminnot ovat nuorille maksuttomia ja vapaaehtoisia.

2.2 Oppilaitos-Vamos

Oppilaitos-Vamos on Helsingin Diakonissalaitoksen sekä Savon koulutuskuntayhtymän kolmivuotinen yhteishanke, joka käynnistyi tammikuussa vuonna 2019. Hanke on Euroopan sosiaalirahaston sekä Etelä-Savon ELY-keskuksen rahoittama. Hankkeessa työskentelee kolme projektityöntekijää sekä projektipäällikkö. Hankkeen tavoitteena on:

1. Valmentaa, tukea ja kannustaa koulutuksessa olevia nuoria saattamaan opintonsa päätökseen sekä siirtymään jatko-opintoihin ja työelämään
2. Saada opiskeluista pudonneita nuoria takaisin opintojen pariin
3. Rakentaa yhteistyössä Savon ammattioppilaitoksen kanssa toimintamalli ehkäisemään pudokkuutta ja lisäämään opintojen läpäisyä

(Helsingin Diakonissalaitos 2019d.)

Hanke toimii Kuopiossa ja sen paikallisesti määriteltynä kohderyhminä ovat Savon ammattiopiston matkailu- ja ravitsemisalalan, luonto-ohjauksen, koti- ja puhdistuspalveluiden sekä VALMA-koulutuksen opiskelijat. Kohderyhmät ovat valikoituneet tarpeen mukaan oppilaitosten itse määrittelemänä. Kohderyhmillä katsotaan olevan suuri syrjäytymisen ja opintojen keskeyttämisen riski.

Ajatuksena on tuoda Vamos-palveluiden sosiaalista vahvistamista sekä ohjauksen menetelmiä kouluyhteisöön. Toiminnan tuominen itse oppilaitokseen odotetaan lisäävän sen integroitumista toimintakulttuuriin. Hanke valmentaa, tukee ja kannustaa opiskelevia nuoria ja pyrkii tunnistamaan syrjäytymisen vaarassa olevien nuorten tarpeita varhaisessa vaiheessa. Käytännön tasolla hankkeen työntekijät järjestävät opiskelijoille ohjattua toimintaa ja valmennusta sekä tukevat heitä opinnoissa. Hankkeen kehittämässä toiminnassa pyritään lisäämään oppilaitosten oman henkilöstön valmiuksia ehkäisemään koulupudokkuutta (liite 1, sivu 1-2/6).

Oppilaitos-Vamos -hanke on osa Sujuvat siirtymät -kokonaisuutta. Sujuvat siirtymät käsittävät hankkeet, jotka kuuluvat Osuvaa osaamista -toimenpidekokonaisuuteen, joka puolestaan kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön Osaaminen -teemaan. Kokonaisuuden keskeistä sisältöä on kehittää toimintamalleja esimerkiksi opintojen keskeyttämiseen, opetuksen henkilökohtaistamiseen ja aiemman osaamisen tunnustamiseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019a; 2019b.) Sujuvat siirtymät -hankkeita koordinoi valtakunnallisesti Zoomi – sujuvien siirtymien kansallinen koordinaatio -hanke vuosina 2015-2019 (Opetushallitus 2019a).

2.3 Savon ammattiopisto, VALMA ja Sannakkolammentie

Savon ammattiopisto on Savon koulutuskuntayhtymän (Sakky) alaisuudessa toimiva oppilaitos, jonka kampuksia sijaitsee Kuopiossa, Siilinjärvellä, Iisalmessa, sekä Varkaudessa. Opisto tarjoaa hakijoille useita perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja, sekä työvoima- ja lyhytkoulutuksia. Opiskeltavia koulutusaloja on esimerkiksi sosiaali-, terveys- ja liikunta-, elintarvike-, tekniikan ja liikenteen, sekä luonnontieteiden alat. Oppilaitos tarjoaa myös maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistavaa koulutusta, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta maahanmuuttajille, ohjaavaa koulutusta ammatinvaihtajille, Telma-

koulutusta, sekä valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta (Savon koulutuskuntayhtymä 2019.)

Savon ammattiopisto toteuttaa Kuopiossa koulutuksiaan seitsemässä eri osoitteessa, mistä Oppilaitos-Vamos -hanke toimii niistä kahdella; Sammakkolammentie 2:ssa, sekä Presidentinkatu 1-3:ssa. Sammakkolammentiellä hankkeen kohderyhmänä ovat matkailu- ja ravitsemisalalan opiskelijat ja Presidentinkadulla VALMA-koulutuksen opiskelijat.

VALMA on ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, minkä tavoitteena on antaa opiskelijalle lisävalmiuksia ammattikouluun tai oppisopimukseen siirtymiseen. Lukuvuoden pituisessa ja 60 osaamispisteen suuruudessa koulutuksessa opiskelija suorittaa valinnaisia koulutuksen osia itse asetettujen tavoitteiden mukaisesti. VALMA -koulutuksen aikana opiskelija voi oppimisvalmiuksiensa parantumisen myötä siirtyä suorittamaan ammatillista tutkintokoulutusta. (Opetushallitus 2019b.) Koulutuksen kohderyhmänä ovat perusopetuksen päättäneet nuoret, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa, sekä aikuiset, jotka haluavat parantaa valmiuksiaan siirtymistä ammatilliseen koulutukseen (Savon koulutuskuntayhtymä 2016). VALMA -koulutuksessa on monia aiemmin opintonsa keskeyttäneitä opiskelijoita, minkä vuoksi heidän opintoihin juurruttamiseensa panostetaan paljon niin oppilaitoksen, kuin hankkeenkin puolesta. Hankkeen suunnitelmassa opintoihin kiinnittymiselle nimetään haasteiksi oppilaitoksella toimiva jatkuva haku, sekä ryhmämuotoisen opetuksen väheneminen, mitkä vaikeuttavat ystävyyssuhteiden luomista.

4 TIETOPERUSTA JA KÄSITEMÄÄRITTELY

Opinnäytetyön tietoperusta muodostettiin perehtymällä toimikenttään, aikaisempiin tutkimuksiin sekä määrittelemällä sitä kuvaavia avainsanoja. Toimikenttään tutustuminen tarkoitti hankkeen toiminnoissa mukana olemista sekä erilaisissa työpajoissa tai muissa tilaisuuksissa läsnä olemista. Avainsanat saatiin selvittämällä ja pohtimalla mitkä konseptit ja käsitteet liittyvät aiheeseen. Avainsanojen määrittelyn jälkeen etsittiin tietokirjallisuutta ja käsitteitä muodostamaan asiaan liittyvää tietoperustaa.

Tässä luvussa käydään läpi opinnäytetyön aiheeseen liittyviä olennaisia teoreettisia käsitteitä. Kyseessä olevat teoreettiset käsitteet siis esiintyvät opinnäytetyön tutkittavassa asiassa ja niiden määrittelyllä luodaan yhteys teorian ja konkretian välillä (Vilkkä 2007, 26). Teoreettisten käsitteiden määrittelyn jälkeen siirrytään itse tutkimukseen ja tutkimustuloksiin.

4.1 Määrällinen tutkimus

Kvantitatiivisen-, eli määrällisen tutkimuksen tavoitteena on kerätä numeraalista tietoa edustavasta otoksesta. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa vallitsevaa tilannetta mitattavin ominaisuuksin, siihen johtaneita syitä selvittämättä. Määrällisten tutkimusten tiedonkeruukeinoja ovat erilaiset kysely- ja havainnointimenetelmät, joissa käytetään strukturoituja ja standardisoituja vastaus-, tai havainnointilomakkeita. Kerättyä dataa pyritään myös yleistämään suurempaan joukkoon käyttämällä tilastollista päättelyä. Tietoa kuvataan usein havainnollistavilla taulukoilla tai kuvioilla, jotka selventävät tutkimuksen tulosten kokonaiskuva. (Heikkilä 2014, 12-17.)

Onnistuneessa ja laadukkaassa tutkimuksessa saadaan pätevien tutkimuskysymysten avulla puolueettomia ja luotettavia vastauksia (Heikkilä 2014, 27-29). Perusvaatimuksiksi laadukkaalle tutkimukselle muodostuvatkin validiteetti, reliabiliteetti ja objektiivisuus. Tutkimuksen validiteetti eli kyky mitata tarkoitettua kohdettaan paranee käsitelmäärittelyllä eli operationalisoinnilla. Koska tutkimuksessa käytettävät termit voivat olla hyvin abstrakteja, kuten esimerkiksi hyvinvointi, täytyy tutkijoilla sekä tutkittavilla olla niistä sama käsitys. Näin vältetään ristiriitaisten tulkintojen syntyminen, sekä varmistetaan tulosten pätevyys. (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2008; Heikkilä 2014, 27-29; Harju & Pohjanmäki 2005, 13-14.) Reliabiliteetti eli luotettavuus taas tarkoittaa tutkimuksen kykyä toimia toistettavasti samanlaisin tuloksin. Hyvä tutkimus onnistuu olemaan myös objektiivinen eli puolueeton. Tutkijoiden omien ominaisuuksien ei siis tule vaikuttaa tutkimukseen tai sen tuloksiin, vaan niiden tulee olla tutkijoista riippumattomia (Heikkilä 2014, 28-29; Vilkkä 2007, 13). Opinnäytetyössä toteutetussa kyselytutkimuksessa, sekä lopullisessa palautteenkeruumenetelmässä hyödynnettiin määrällisen sekä hyvän tutkimuksen oppeja.

4.2 Palvelumuotoilu ja benchmarking

Palvelumuotoilu on nopeasti Suomessakin yleistynyt tapa kehittää palveluja. Kehittämistyössä voi useasti kohdata palvelumuotoilua käytettävänä menetelmänä, joskin sitä käytetään terminä melko vapaamuotoisesti. Palvelumuotoilu on laaja käsite, eikä sille ole olemassa yksiselitteistä määritelmää. Palvelumuotoilun asiantuntija Marc Stickdorn luonnehtii sen olevan yleispätevä ajatustapa, prosessi sekä kokoelma menetelmiä ja työkaluja, jotka yhdistelevät erikoisosaamista aina muotoilusta insinööritieteisiin (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2012). Toisaalta palvelumuotoilu voi tarkoittaa palvelun kehittämistä niin, että mahdollisimman moni palvelun kanssa kosketuksessa oleva taho osallistetaan sen sisällön kehittämiseen (Tuulaniemi 2011, 116). Palvelun, tai minkä tahansa käytettävän asian suunnittelu käyttäjälähtöiseksi kuulostaa itsestään selvältä toimenpiteeltä. Monet palvelut kuitenkin saatetaan suunnitella esimerkiksi ylhäältä päin ilman ajatusta asiakaskokemuksesta tai asiakkaan itse määrittelemistä tarpeista. Palvelun suunnittelemista todellisesti asiakaslähtöiseksi voidaan pitää palvelumuotoilun lähtökohtana. Tällainen suunnittelu ottaa huomioon palvelun tarjoajan sekä käyttäjän tarpeet, toiveet ja tavoitteet. (Tuulaniemi 2011, 71; Ahonen 2017, 36). Oppilaitos-Vamos -hanke pyrkii tähän osallistamalla opiskelijoita sekä koulujen henkilökuntaa toimintansa kehittämiseen. Hankkeen hankesuunnitelmassa mainitaan palvelumuotoilun käyttö menetelmänä esimerkiksi uusien toimintamallien ja yhteiskehittämisen muodossa (Oppilaitos-Vamos 2018). Opinnäytetyölle oli riittävää käyttää joitain menetelmiä palvelumuotoilusta, eikä esimerkiksi perusteellista palvelumuotoiluprosessia tarvittu.

Opinnäytetyössä palvelumuotoiluajattelua on hyödynnetty esimerkiksi kyselyn kehittämisessä ja benchmarking -menetelmän käytöllä. Benchmarking eli vertailukehittäminen on menetelmänä muiden toimijoiden menestymisen ja hyvien toimintatapojen tutkimista. Menetelmä toimii parhaiten, kun omataan selkeästi rajattu kehittämisen kohde, tämän opinnäytetyön tapauksessa kysely. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 186.) Toisin sanoen, benchmarking toimii välineenä muilta oppimista varten (Tuulaniemi 2011, 138). Opinnäytetyönä toteutettiin kyselytutkimus, joten luonnollisesti vertailun kohteena oli erilaisia opiskelija-, hyvinvointi-, sekä palautekyselyitä. Benchmarkingin kohteena eivät olleet vain kyselyiden lomakkeet, vaan niistä saatiin hyödyllisiä lähteitä opinnäytetyön tietoperustaan. Palaute toiminnasta osion taustamuuttujiksi

määriteltiin tunnettavuus, osallistumisen helppous, mielikuva toiminnasta, käytännön järjestelyt, ohjaajien toiminta, avun saaminen, opintojen eteneminen, sosiaalinen hyöty ja harrastukset.

4.3 Hyvinvointi ja koettu hyvinvointi

Hyvinvointi on laaja käsite, jolle on lukuisia määrittelyjä riippuen näkökulmasta. Historian saatossa hyvinvointia ovat määritelleet niin kreikkalaiset filosofit kuin sosiaali-tieteilijät. Mittana on käytetty niin ihmisen ulkopuolisesti arvioitua hyveellisyyttä (vir-tue) kuin subjektiivisia kokemusta hyvän ja huonon tasapainosta elämässä. (Diener 1984, 543.) Hyvinvoinnin ja elämänlaadun mittareita on lueteltu ja kuvattu yli 1200 pelkästään Australian Centre on Quality of Life:n sivustoilla (The International Well-being Group 2013, 5; Australian Centre on Quality of Life 2019). Terveiden ja hyvin-voinnin laitoksen määritelmän mukaan hyvinvoinnin osa-alueet voidaan jakaa kol-meen ulottuvuuteen: Terveys, materiaallinen hyvinvointi sekä koettu hyvinvointi. Li-säksi vaikuttavia tekijöitä voidaan erotella yksilön ja yhteisön perusteella. Yksilön hy-vinvointiin liittyviä tekijöitä ovat sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnelli-suus sekä sosiaalinen pääoma. Yhteisön hyvinvointiin liittyviä ovat asuinolot ja ympä-ristö, työllisyys ja työolot sekä toimeentulo. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Opinnäytetyön kyselyn koetun hyvinvoinnin osiota varten on käytetty esikuvana muita merkittäviä hyvinvoinnin tai elämään tyytyväisyyden mittareita. Kansainvälisesti käy-tetty hyvinvointimittari Personal Wellbeing Index mittaa valtaväestön hyvinvointia as-teikolla 0-10 kahdessa osassa. Ensimmäisessä osassa mitataan elämää kokonaisuutena. Toisen osan seitsemän osa-alueita ovat; elintaso, terveys, saavutukset, ihmissuh-teet, turvallisuuden tunne, yhteisöön kuuluminen sekä tulevaisuuden turvallisuus sekä vaihtoehtoisesti uskonnollisuus. (The International Wellbeing Group 2013, 15.) Hyvin-voinnin teemalla toteutettu vuoden 2007 Nuorisobarometri puolestaan selvitti nuor-ten tyytyväisyyttä osa-alueilla terveydentila, ihmissuhteet, vapaa-aika, tämänhetkinen työ, koulutus ja talous. Lisäksi nuoria pyydettiin arvioimaan myös kokonaisvaltaista tyytyväisyyttään elämään. (Myllyniemi 2007, 100.) Sakari Kainulaisen johdolla kehi-tetyn 3X10D™ -mittarin elämän hyvinvoinnin osa-alueet ovat itsetunto, terveydentila,

resilienssi, ystävyys-suhteet, perhe, pärjääminen, talous, asuminen, vahvuudet ja elämään tyytyväisyys (Kainulainen & Juutinen 2017).

Opinnäytetyön tarkoituksessa hyvinvointia selvitetään kyselylomakkeessa sellaisilla muuttujilla, joilla ajatellaan olevan merkitystä opiskelijan hyvinvointiin. Taustamuuttujiksi valittiin: jaksaminen, terveys, opiskelu, ihmissuhteet, talous, asuminen sekä elämään tyytyväisyys kokonaisuutena.

5 TUTKIMUS JA MENETELMÄT

Opinnäytetyö on kyselytutkimus, ja se tuotettiin Helsingin Diakonissalaitoksen Oppilaitos-Vamos -hankkeelle. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa selvitys, jossa hankitaan palautetta hankkeen kohderyhmältä sekä tuotetaan sovellettava ja uudelleen käytettävä palautteen hankkimisen menetelmä. Kyselytutkimuksen pilotoiminen etenkin oppilaitosympäristössä on aikaa vievä prosessi suhteessa esimerkiksi organisaation sisäiseen kehittämiseen. Hienovaraisuus tällaisessa ympäristössä korostuu tutkimuslupien tarpeellisuudella ja tutkimusetiikan tiukalla noudattamisella. Opinnäytetyö tuo tavalliselle palautekyselylle perustellun teoriapohjan ja systemaattisemman toteutuksen. Työ on tilaajalähtöinen ja se voidaan katsoa käytännön työelämän kehittämistoimenpiteeksi.

Hankkeella oli tarve saada palautetta kohderyhmältään toiminnastaan, ja sitä kautta kehittää sitä. Osallistujapalautteen keräämistä ei oltu vielä toteutettu hankkeessa. Lisäksi oli tarvetta saada tietoa hankkeen tavoitettavuudesta kohderyhmän keskuudessa. Hanke tarvitsi menetelmän kerätä tätä tietoa, johon opinnäytetyö pyrkii vastaamaan tutkimuksellaan. Pääpainopiste oli määrällisellä tiedonhankinnalla, joka toteutettiin kyselyllä. Opinnäytetyötä voidaan myös hyödyntää organisaation muissa hankkeissa, kuten esimerkiksi Oppilaitos-Vamos -hankkeen sisarhanke Vamos 2. Aste.

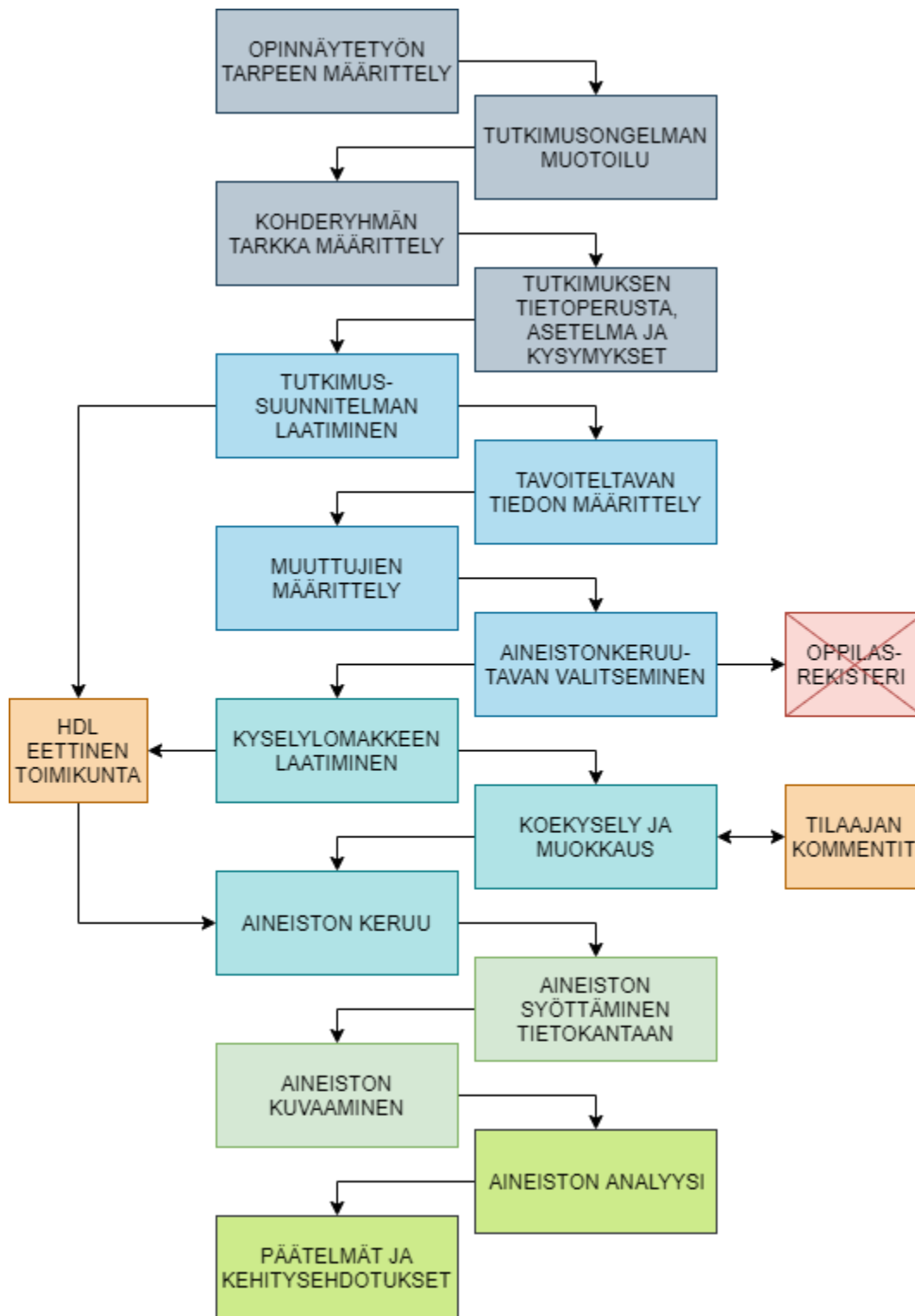
Hanke pyrkii tuomaan koulumaailmaan toimintamalleja, jotka ovat suunniteltu opiskelijan tarpeet edellä, mukailien palvelumuotoilun asiakaskokemuksellista johtamista (liite 1, sivu 2/6). Asiakkaan palvelukokemuksen optimointi on nykyään yleinen toimenpide yritysmaailmassa, joka on hyväksi havaittu tapa lähestyä toiminnan kehittämistä. Palvelun suunnittelu asiakkaan näkökulmasta varmistaa sen sopivuuden ja lisää

tyytyväisyyttä. Kuten Tuulaniemi (2011, 71.) toteaa, ihminen on oman elämänsä paras asiantuntija.

Samalla tavalla voidaan optimoida opiskelukokemusta, sillä koulunkäynti on rinnastettavissa palveluun, ja sen voi suunnitella asiakas-, eli opiskelijälähtöisesti. Opiskelukokemusta sekä tukimahdollisuuksia parantamalla voidaan ehkäistä koulupudokkuutta ja edistää koulussa olemisen hyvinvointia. Keskeytyksillä ja peruskoulun jälkeisen tutkinnon puutteella on voimakas korrelaatio esimerkiksi lisääntyneeseen mielen-terveyden hoitoon, taloudellisiin ongelmiin sekä rikollisuuteen (Paananen, Ristikari, Merikukka, Rämö & Gissler 2012, 37).

Osallistujapalautteeseen keskittyvän kyselyn teettäminen tuo lisäarvoa opinnäytetyölle, sillä joitain tutkimuksia ja kyselyitä aihealueesta on teetetty, mutta niiden painopisteenä on ollut opetushenkilöstön sekä asiantuntijoiden kuuleminen.

Aineisto analysoidaan tiedon keräämisen näkökulmasta ja painopiste on pätevän tiedonkeruumenetelmän löytämisessä. Kyselytutkimuksen varsinainen tavoite on pilotoida tehokas ja luotettava tapa palautteen hankkimiseen. Analyysi ja johtopäätökset ovat tämän tavoitteen mukaisia.

Kuvio 2: Opinnäytetyön tutkimusprosessi vaiheittain.

Opinnäytetyön toteuttamisesta sovittiin järjestämällä tapaamisia ja kartoittamalla minkälaiselle työlle on tarvetta. Oppilaitos-Vamos -hankkeen projektipäällikkö Liisa

Pääkkönen mainitsi hankkeeseen osallistuvien opiskelijoiden palautteen puutteen olevan yksi raportoinnin sekä toimintaa ohjaavien tekijöiden puutteista. Alustavan aiheen rajauksen pohjalta muotoiltiin tutkimusasetelma.

Opinnäytetyön tutkimuksen lähestymistapa mukailee eniten toimintatutkimuksen piirteitä. Tutkimuksen tavoitteena on ratkaista käytännön ongelma mutta samanaikaisesti tuottaa tietoa tutkittavasta kohteesta. (Ojasalo ym. 2015, 58.) Tutkimuksessa halutaan osallistaa kohderyhmä osaksi hankkeen toiminnan kehittämistä. Tutkimusongelmana on osallistujapalautteen puute, jonka avulla hanke kehittää toimintaansa asiakaslähtöisemmäksi (liite 1, sivu 2/6), sekä palautteen saamisen hankaluus oppilaitosympäristössä. Tutkimuskysymyksiksi nousivat asiakasnäkökulmasta seuraavat asiat:

- Miten hanke on onnistunut toimintansa järjestämisessä?
- Mitkä ovat niitä asioita, joissa hankkeen toiminnot voivat kehittyä?
- Onko hankkeen toiminnasta tarpeeksi laaja tietoisuus kohderyhmässä?
- Onko osallistujien koettu hyvinvointi parantunut hankkeen aikana?
- Mitä asioita täytyy kysyä, jotta saadaan hyödynnettävää tietoa?

Tutkimus on kyselytutkimus, jossa kyselyllä haettiin vastauksia edellä mainittuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen isoimpana haasteena oli kohderyhmän toimintaympäristön rajoitteet; kouluja ja sen rekistereitä sitovat tietosuoja- sekä yksityisyyslait sekä asiakasrajapintoja sulkeva toimintakulttuuri. Tutkimusetiikkaan tuli kiinnittää erityisen tarkkaa huomiota. Suomen lakien noudattamisen lisäksi tutkimukselle haettiin tutkimuslupa Helsingin Diakonissalaitoksen eettiseltä toimikunnalta sekä tutkimuslupapuolto Savon koulutuskuntayhtymältä, opinnäytetyön ohjaaja Kari Keurulta sekä Vamos Kuopion yksikön johtajalta Leena Mannoselta. Tarvittavat luvat saatiin esittelemällä tutkimussuunnitelma sekä hakemalla hyväksyntä näiltä tahoilta. Eettisen toimikunnan tutkimukselle asettamat kriteerit ovat nähtävissä liitteessä 7.

Tutkimuksen kohderyhmänä on hankkeen varsinainen kohderyhmä (liite 1, sivu 2/6) eli:

- a) Savon ammattiopiston (Sammakkolammentie 2, Kuopio) matkailu- ja ravitsemisalalan koulutusyksikön (matkailu- ja ravitsemisala, luonto-ohjaajat, kotityö- ja puhdistuspalvelut) opiskelijat, joille ei voida tarjota riittä-

vän vahvaa ja yksilöllistä tukea ja ohjausta oppilaitoksen normaalin opetuksen mukana ja joiden tutkintotavoitteiset opinnot ovat vaarassa keskeytyä

b) VALMA koulutukseen opinto-oikeuden saaneet opiskelijat

Kohderyhmä on kosketuksissa hankkeeseen sen toimintojen kautta. Oppilaitos-Vamos-hankkeen toimintoja ovat: Vamos yksilövalmennus, Vamos kesäryhmä, Innopaja, Ryhmyttämiset Sammakkolammentien yksikössä, VALMAN toimintakokemuspäivät, VALMA aloittavien paja ja VALMA bändiryhmä. Palautetta haluttiin hankkeen konkreettisesta, asiakasrajapinnan toiminnasta. Lisäksi kyselyllä haluttiin tavoitella tietoa opiskelijoiden koetusta hyvinvoinnista.

Tutkittavat olivat yli 15-vuotiaita, joten heillä on oikeus puhe- sekä itsemääräämisoikeuteen heidän itseensä liittyvissä asioissa. Tästä syystä lupaa osallistua tutkimukseen ei tarvittu etukäteen vanhemmilta. Tutkittavat saivat kuitenkin ohjeistuksen viedä tutkimustiedotteen vanhemmilleen. Arvioitu tutkimuksen arvioitu perusjoukko on noin 300 henkilöä. Hankesuunnitelmassa arvioidaan tuloksena autettujen nuorten lukumääräksi 258. Kohderyhmästä n. 175 ovat VALMALaisia, sisältäen kahdeksan luokkaa. Loput opiskelijat ovat Sammakkolammentien opiskelijoita, sisältäen matkailu- ja ravitsemisalalan, luonto-ohjauksen sekä kotityö- ja puhdistuspalvelun opiskelijat. Tutkimuksen oli tarkoitus pyrkiä kokonaistutkimukseen, mutta aikarajoitusten sekä toimiympäristössä hankalan liikkumisen vuoksi tutkimuksen koko perusjoukkoa ei voitu tavoittaa. Oppilaitosten opiskelijoiden tutkimista sekä tutkimuksen otantaa rajoittivat esimerkiksi se, että pääsyä oppilasrekisteriin taikka nimilistaa tutkittavista ei ollut saatavilla. Aineiston edustavuus perusjoukkoa koskien ei ole luotettava, sillä se ei perustu tarpeeksi satunnaiseen tai tutkimuseettisesti perusteltuun otantaan (Ojasalo ym. 2015, 129).

Opinnäytetyön kyselytutkimus ei siis perustu satunnaisotantaan, vaan aineisto kerättiin rajoitettujen mahdollisuuksien mukaisesti. VALMAN kohderyhmä on yliedustettuna oppilaitoksessa perustuvien vierailujen mukaan. Sammakkolammentien yksikön kohderyhmälle kysely toteutettiin sähköisenä, ilman tutkijoiden läsnäoloa ja ohjausta. Toisin sanoen, kyselytutkimuksen tuloksia ei voi yleistää perusjoukkoa kuvaaviksi. Kyselytulokset kuitenkin muodostavat näytteen tutkimuksen perusjoukosta ja tuloksia kuvataan tekemättä yleistyksiä perusjoukkoon. Näyte ei perustu todennäköisyysotantaan, vaan muistuttaa lähimmiten itsevalikoitunutta näytettä, sillä tutkimusyksiköjä

ei voitu valita edes harkiten kyselyn muuttujia. Tutkimuksen itsevalikoitunutta näytettä voidaan kutsua mukavuusotannaksi, joka ei ole tieteellisesti pätevä otanta, mutta on tyydyttävä esimerkiksi esitutkimukseen (Heikkilä 2014, 39). Opinnäytetyön tarkoituksena on pilotoida palautekysely ja tiedonkeruumenetelmä, joten todennäköisyysotannan puuttuminen ja edellä mainittu esitutkiminen eivät vaikuta lopputulokseen negatiivisesti. Esitutkimus eli pilottitutkimus auttaa täsmentämään ja rajaamaan tutkittavaa aihetta sekä helpottaa esimerkiksi kysymysten muotoilua (Heikkilä 2014, 20).

Toisaalta, mikäli kohderyhmä oltaisiin ryhmitelty kyselyn kannalta oleellisten muuttujien perusteella ja aineiston määrää kasvatettu, olisi ollut mahdollista käyttää kiintiöpoimintaa. Kiintiöpoiminta on markkinatutkimuksissa usein käytetty näytteenotto-menetelmä (Heikkilä 2014, 39). Kiintiöpoiminnalla olisi voitu harkinnanvaraisesti valikoida edustavampaa näytettä muuttujien perusteella perusjoukosta kuin niin sanotulla mukavuusotannalla. Luvussa 7 käydään läpi hankkeen kehittämistä varten sopivampaa ja luotettavampaa tutkimusmetodologiaa.

Kyselyn muuttujat määriteltiin tilaajakeskustelujen pohjalta sekä luvussa 4 esiteltyyn tietoperustaan nojautuen. Palautteen kerääminen on kohtuullisen tavallinen tapa kehittää toimintaa, mutta yleispätevää palautteenkeruun teoriaa ei ole. Sen sijaan muuttujia perusteltiin tutustumalla ja käyttämällä benchmarking -menetelmää vastaavansiin aiemmin toteutettuihin tutkimuksiin. Lisäksi tietoperustaa rajattiin aiheeseen liittyvällä teorialla, kuten määrällisen tutkimuksen, koetun hyvinvoinnin ja palvelumuotoilun kirjallisuudella. Myös hankkeeseen liittyviä dokumentteja kuten hankehakemusta ja Sujuvat siirtymät -verkoston materiaalia hyödynnettiin aiheeseen tutustumisessa. Tutkimussuunnitelma työstettiin yhteistyössä tilaajan sekä Helsingin Diakonissalaitoksen eettisen toimikunnan kanssa. Tutkimussuunnitelman ja kyselyn ollessa tyydyttävät jokaisen osapuolen mukaan, testattiin kyselyä koekyselyllä. Koekysely annettiin tilaajalle teetätettäväksi yksilövalmennuksessa oleville asiakkaille sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun kolmannen vuoden yhteisöpedagogiopiskelijoille. Aineiston keruu suoritettiin lokakuussa 2019 ja käsittely marraskuussa 2019.

Tutkimuksessa oli tarkoitus käyttää analyysimenetelmänä tilastollista päättelyä. Otantamenetelmän ollessa ei-todennäköisyysotantaan perustuva, ei tilastollista päättelyä voida käyttää analyysimenetelmänä. Sen sijaan analyysimenetelmänä käytettiin kuvai-

levaa tilastoanalyysiä, eli muuttujien tunnuslukujen kuvailua. Tällä analyysimenetelmällä voidaan kuvata aineisto numeraalisessa muodossa tiivistetysti, kuitenkin tekemättä yleistämistä perusjoukkoon. Tutkimuksessa halutaan kuvata yksittäisten muuttujien numeraalisia arvoja sekä jakaumia, johon analyysimenetelmä soveltuu. (Vilka 2007, 119; Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2004.)

5.1 Kysely

Tutkimus keräsi tietoa kyselyn avulla. Tietoa tavoiteltiin seuraavista aiheista:

1. Hankkeen toiminnan tunnettavuus kohderyhmässä
2. Palaute toiminnan käytännön järjestelyistä
3. Koetun hyvinvoinnin kysely
4. Kohderyhmän toiveet (parannusehdotukset toimintaa varten)

Kysely luotiin Webropol 3.0 -ohjelmalla ja toteutettiin käytännössä jalkautumalla opilaitoksen tiloihin. Kyselyä käytettiin pääasiallisesti tulostettuna paperiversiona. Opilaitoksen henkilökunnan kanssa sovittiin erikseen tuokiot kyselyn teettämiseen kohderyhmälle. Kohderyhmälle jaettiin tutkimuksen tiedote (liite 2), suostumuslomake (liite 3) sekä kyselylomake (liite 4), jotka ovat erillisiä dokumentteja toisistaan. Tutkimuksen tiedote ohjeistettiin vietäväksi vanhemmille, mikäli tutkittava suostui osallistumaan tutkimukseen ja oli alle 18-vuotias. Kohderyhmälle ilmoitettiin heidän oikeuksistaan ja osallistumisen vapaaehtoisuudesta sekä annettiin ohjeet kyselyn täyttämiseen. Edellä mainitut toimenpiteet olivat tarpeellisia tutkimusympäristöön asetettujen tiukkojen eettisten ohjeistuksien sekä tietosuojalakien vuoksi. Kyselyn teettämisen jälkeen aineisto koottiin ja säilytettiin vain tutkijoiden hallussa ja se hävitettiin tutkimuksen päätyttyä. Kyselyn sähköisessä versiossa tutkimuksen tiedote ja suostumuslomake olivat sisällytettynä kyselyä edeltävään saatetekstiin.

Kyselyllä saatavaa aineistoa kokemustiedosta sekä käytännön palautteesta käytettiin vain arvioimaan kyselyn toimivuutta sekä relevanssia. Aineiston analyysistä tuotettua tulkintaa hyödynnetään hankkeen sisäisesti toiminnan kehittämiseen asiakaslähtöisemmäksi sekä mahdollisesti ESR-raportointiin. Kysely ei sisällä henkilö- tai taustatietoja koskevia muuttujia. Aineiston anonymisointi noudattaa tutkimusten anonymisointia sääteleviä lakeja (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

21.5.1999/621; Tietosuojalaki 5.12.2018/1050). Aineiston kuvaamisessa tulokset anonymisoidaan kuvaamalla vain koko aineistoa. Henkilöiden välillinen tai välitön tunnistaminen kuvastusta aineistosta ei ole mahdollista.

Kyselyn muotoilussa hyödynnettiin benchmarking -menetelmää, jossa omaa toimintaa kehitetään muilta oppimalla. Menetelmässä on tarkoituksena tarkastella muilla toimivia toimintatapoja, oppia miksi ne ovat onnistuvia ja hyödyntää niitä omassa toiminnassa (Ojasalo ym. 2015, 186). Yhtenä benchmarking -kohteena oli Gretschelin ja Hästbackan (2016) toteuttama arviointitutkimus Onnistunut monialainen nuorten kohtaamisen malli. Kyseisessä tutkimuksessa selvitettiin Kaikki käy koulua -toiminnan laatua ja vaikutuksia. Tutkimuksessa on käytetty haastattelu-, ryhmäkeskustelumenetelmiä kartoittamaan kohderyhmiensä toimivuutta ja kyselyä toiminnan vaikutusten jatkoarviointiin. Tutkimuksen kysely toimi vertailukohteena palauteosiolle hyvän rakenteensa ja kysymysten relevanssin johdosta. Esimerkiksi Likertin asteikolla olevien kysymysten alle lisättiin vapaamuotoinen sanakenttä, mikäli tutkittava haluaisi antaa kontekstia vastauksilleen. (Gretschel & Hästbacka 2016, 60-66.) Likertin asteikko on kysymys, mikä esitetään mielipideväittämänä asteikolla, jonka arvoiksi on esitetty vastaus porrastetusti ääripäästä toiseen. Kyseisen asteikon etuna on vastaamisen nopeus ja helppous, tilan käytön tehokkuus, sekä tulosten helppokäyttöisyys. Asteikon vastauksia laajentava avoin tekstikenttä taas on tulkinnaltaan työläs, ja ne houkuttelevat vastaajaa jättämään ne tyhjiksi. (Heikkilä 2014, 47-52.) Tarkoituksena näillä oli kuitenkin saada myös mahdollisia vastausvaihtoehtoja, joita ei asteikkoon osattu nimetä. Rakenteellisesti kysely oli hyvin muotoiltu ja istui hyvin paperiseen muotoon, joten sitä mallinnettiin opinnäytetyön tutkimuksen paperiseen versioon.

Toisena benchmarking -kohteena oli Vamos tekee vaikutuksen -tutkimus. Kyseisessä tutkimuksessa selvitettiin Vamos -palvelussa olevien nuorien koettua hyvinvointia, muutoksia siihen sekä mielipiteitä ja tulevaisuudenkuvia (Alanen ym. 2014, 4). Kyselyyn tutustuttiin ensimmäistä kertaa Oppilaitos-Vamos -hankkeen työpajatoiminnassa. Tutkimus oli hyvä vertailun kohde, sillä yksi opinnäytetyön kyselyn toiminnosta oli koetun hyvinvoinnin kysely. Benchmarkingia toteutettiin pääasiassa kysyttyjen hyvinvoinnin osa-alueiden valitsemisessa (Alanen ym. 2014, 65-68).

Muita vertailukohteita kyselyn koetun hyvinvoinnin osiossa olivat hyvinvointiin keskittyvä vuoden 2007 Nuorisobarometri, kansainvälinen Personal Wellbeing Index -hyvinvointimittari sekä Sakari Kainulaisen kehittämä 3X10DTM -mittari. Nämä mittarit

ja tutkimukset määrittelevät kukin hyvinvoinnin osa-alueita hieman eri tavoilla, joita käytiin läpi luvussa 4.3. Vertailukohteista otettiin mallia soveltuvin osin hankkeen kohderyhmää ajatellen. Opinnäytetyön kyselyn tuli olla tilaajan toiveesta suhteellisen lyhyt, joten kyselyssä kysytyjä asioita pyrittiin tiivistämään.

5.2 Aineiston kerääminen

Kysely tuotettiin internet-kyselyihin erikoistuvalla Webropol-ohjelmalla, kuitenkin keskittyen tulostettavan version laatuun. Opinnäytetyön aineisto kerättiin pääosin paperisena, vierailen ammattikoulun tiloissa ja teettäen kysely paikan päällä. Teetättämällä kysely tutkimusjoukon luona, ajateltiin olevan suuri vaikutus vastausprosentin tasoon. Pelkän sähköisen kyselyn nettilinkin jakaminen oletettiin sitouttavan vastaajat vastaamaan huomattavasti vähemmän. Lisäksi, ihminen kohtaa sähköisiä palautekyselyitä arkielämässä nykypäivinä jo niin paljon, ettei kiinnostus välttämättä riitä vastaamaan yhteenkään niistä tai ne joutuvat roskapostiin (Ojasalo ym. 2015, 129). Vastaavasti kyselyn ”tuominen lähelle” ja tekemällä siitä ohjatun vapaaehtoisen toiminnan, jolla on tarkoitus, voi lisätä mielekkyyttä keskittyä vastaamaan kysymyksiin. Oltaessa itse kyselyn kehittämisestä kiinnostuneita, paikan päälle mentäessä myös vuorovaikutus tutkimusjoukon kanssa oli mahdollista. Vuorovaikutus mahdollisti sanallisen palautteen saamisen kyselyn vastaajilta. Palautetta saatiin muun muassa kyselyn rakenteesta, sanallisesta ilmaisusta sekä tarpeesta kääntää kysely useammalle kielelle.

Kyselyn palauteosiossa kysyttävät asiat olivat konkreettisia kehittämisen kohteita, eivätkä ne kosketa arkaluontoisia aiheita. Koetun hyvinvoinnin osio voidaan kuitenkin katsoa olevan suhteellisen arkaluontoinen aihealue, jossa tutkijan läsnäolo kyselyn täyttötilanteessa saattaa vaikuttaa kyselyn tuloksiin (Ojasalo ym. 2015, 121).

VALMAlla, aineistonkeruun oli määrä tapahtua systemaattisesti luokissa kiertämällä tutortuntien aikana. Tutortunnit ovat opetustunteja, joilla VALMALaiset saavat ohjausta ja neuvontaa opintoihinsa liittyvissä asioissa. Kyselyn teettäminen näillä opetustunneilla keskeyttäisi koulupäivän opiskelua mahdollisimman vähän. Tutortunteja toteutettiin maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin. Ensimmäinen aineistonkeruupäivä toteutettiin 21.10.2019. Oppilaitos ei syysloman vuoksi ollut pysynyt suunnitelmissaan siirtyessään uuteen lukukauteen, joten lukujärjestys sekä oppitunnit olivat

vielä hieman sekaisin. Lisäksi oppituntien läsnäoloprosentti oli melko alhainen ja luokat olivat hajaantuneet, sillä oppiaineena olivat vapaavalintaiset opinnot. Kysely teetettiin yhdelle luokalliselle oppilaita, jonka jälkeen päätös oli sopia uudet ajat kyselyn teettämiseksi.

Samalla viikolla ilmaantui tilaisuus tavoittaa noin 70 VALMAista samanaikaisesti. Puolustusvoimat vierailivat oppilaitoksessa esittelemässä varusmiespalvelua VALMA-laisille 23.10.2019, jolloin tilaisuutena oli teettää kysely yhtäaikaisesti suuremmalle tutkimuksen kohderyhmän osajoukolle. Koska kyselyn ensisijaisena tarkoituksena oli kehittää itse tiedonkeruumenetelmää, syntyi päätös toteuttaa kysely tässä tilaisuudessa. Aineiston kerääminen näillä perusteilla yleensä vaikeuttaa oikeaoppisen otantamenetelmän valitsemista ja sitä mukaa estää osittain kyselytulosten yleistämistä perusjoukkoon. Systemaattisena tiedonkeruumenetelmänä kyselyn luotettavuutta haittaa otantamenetelmän puuttuminen, ja tähän on kiinnitettävä huomiota, mikäli kyselytutkimusta hyödynnetään uudelleen ja kiinnostuksen kohde on itse kyselyn tuloksissa.

Paperisen kyselyn tekninen toteutus onnistui suhteellisen mutkattomasti. Tyhjät kysely- ja suostumuslomakkeet sekä tutkimuksen tiedote olivat järjestetysti kansioitu. Valmiit ja täytetyt kyselyt järjestettiin omaan kansioonsa aineiston sekaantumisen välttämiseksi. Tilaisuudessa kohderyhmä antoi myös sanallista palautetta, mikä huomioitiin työn kehittämisehdotuksissa.

Kyselyyn kerättiin vastauksia myös verkossa avaamalla Webropol -linkki, mikä jaettiin Sammakkolammentien yksikön hanketyöntekijälle, joka jakoi sen opiskelijoille täytettäväksi. Sammakkolammen tien yksikön kohderyhmä täytti kyselyn itsenäisesti, ilman tutkijoiden ohjeistusta tai mahdollisuutta vastata kysymyksiin. Aineiston keruutavat, -ympäristöt ja -tilanteet ovat eri kohderyhmillä olleet hieman erilaiset, mikä voi vaikuttaa vastausjakaumiin.

6 AINEISTON KUVAAMINEN

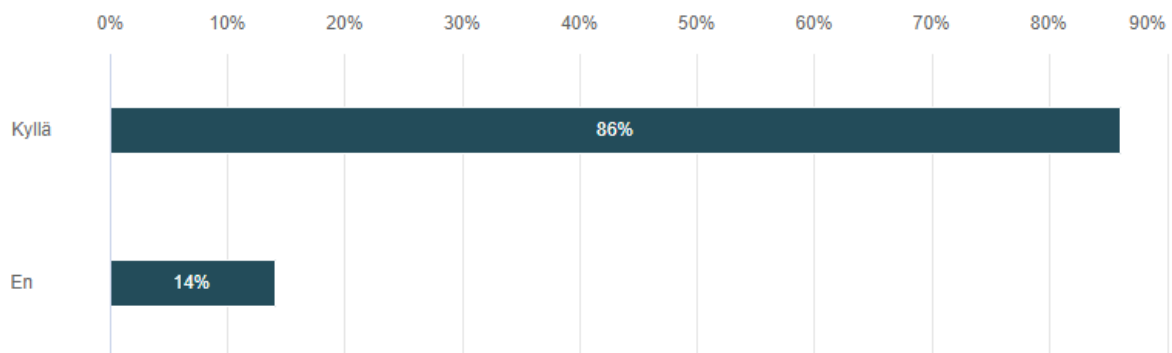
Kyselyllä tavoitettiin noin 28% perusjoukosta (n=69). Tulosten kuvaamisessa käytetään kuvailevaa tilastoanalyysiä, eli tunnuslukujen esittelyä ja korrelaatiokertoimia (r)

muuttujien välillä. Aineisto on ei-satunnaisotantaan eli näytteeseen perustuvaa, eikä tuloksia yleistetä perusjoukkoon. Avoimet kysymykset käydään läpi soveltuvin osin, kuvaten vastausjakauma kysymyskohtaisesti mahdollisimman oleellisella tavalla. Aineistosta pyritään saamaan mahdollisimman paljon relevanttia tietoa kehittämistehävää varten, joka käydään läpi luvussa 7. Aineistoa kuvataan kokonaisuutena jakamalla kysely perustiedot-, palaute toiminnasta-, koettu hyvinvointi ja avoimet kysymykset -osioihin. Tarkemmat vastausjakaumat ovat liitteinä taulukkomuodossa (liite 5 & 6).

6.1 Perustiedot

Koulutusalaansa ilmoitti 66 vastaajaa. Vastaajista 81% oli VALMA-opiskelijoita ja 18% oli matkailu- ja ravitsemisalan opiskelijoita. Koulutusalaansa ei ilmoittanut 3 vastaajaa. Vastaajien koulutusala kysyttiin avoimella kysymyksellä, jotta vastausvaihtoehtoja ei jäisi puuttumaan.

Kysymys hankkeen tietoisuudesta keräsi 69 vastaajaa. Oppilaitos-Vamos -hankkeen toiminnasta tiesivät 86% vastaajista ja 14% sanoivat, etteivät olleet tietoisia.

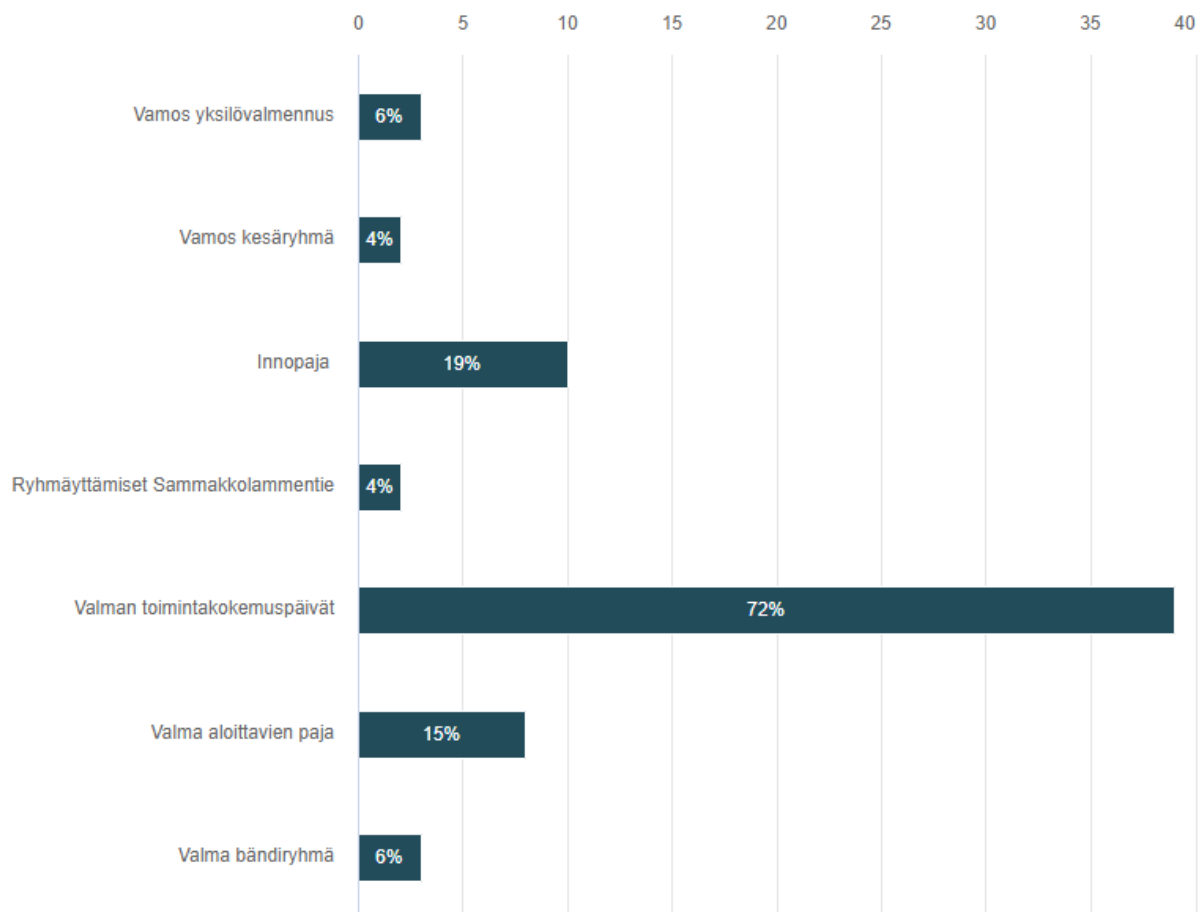

Kuvio 3: Kysymys 2. Tiedän Oppilaitos-Vamos hankkeen toiminnasta.

Kysymyksenä ”tiedän Oppilaitos-Vamos hankkeen toiminnasta” haettiin asiayhteyttä hankkeen kohderyhmälle näkyvistä toimintamuodoista. Sanaa toiminta käytettiin koska haluttiin välttää tilanne, jossa hanketta ei tunneta nimeltä, mutta on osallistuttu johonkin sen toimintamuotoon. Kysymys on jollain tavoin tulkinnanvarainen, ja siihen on saatettu vastata myöntävästi esimerkiksi kyselyn tutkimustiedotteen lukemisen perusteella.

Tiedon saannin väylää hankkeesta kartoitettiin avoimella kysymyksellä. Kysymykseen vastasi 61 henkilöä. 82% vastaajista sai tiedon hankkeesta oppilaitoksesta. Prosenttiluku sisältää kaikki koulun toimintoihin sisältyvät vastaukset, kuten koulu, opettajat, VALMA-koulutus sekä muu henkilökunta. Useimmiten tieto saatiin opettajalta (30%) kuin muulta koulun henkilökunnalta (10%).

Toimintamuotoihin osallistumista kartoitettiin monivalintakysymyksellä. Kaikkiin valintoihin tuli vastauksia. Vastaajien määrä oli 54. Suurin osa vastaajista, eli 72% ilmoitti osallistuneensa VALMA-toimintakokemuspäiville, 19% oli osallistunut Innopajaan. 15% oli osallistunut VALMAN aloittavien pajaan. Loput toimintamuodot keräsivät vastauksia 3 tai vähemmän.

Kuvio 4: Kysymys 4. Mihin hankkeen toimintaan olet osallistunut?

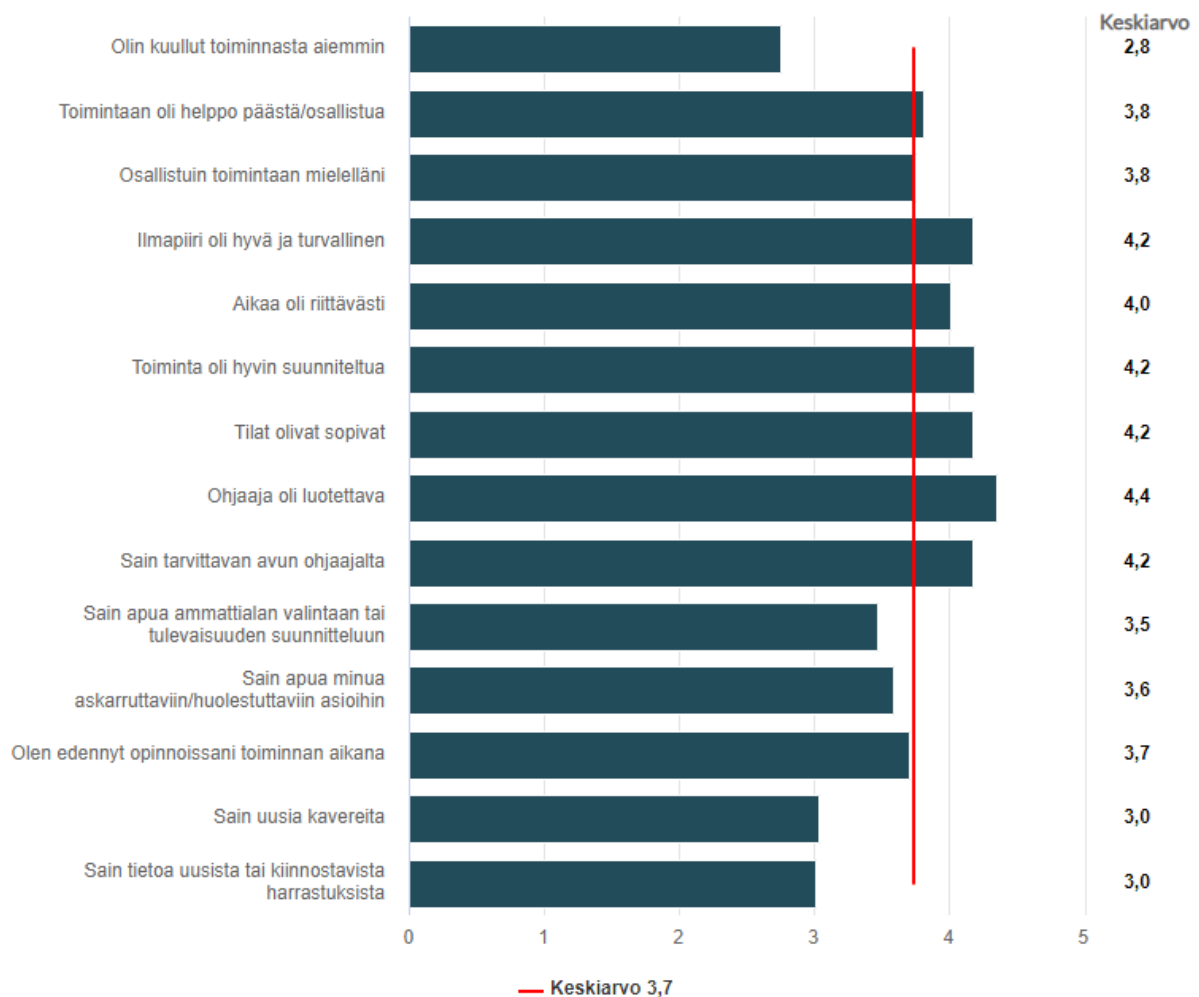
Suurin osa vastaajista oli VALMA-koulutuksessa olevia. Ei siis ole yllätys, että eniten osallistumista keränneet toimintamuodot olivat peräisin VALMALta. Tämän kysymyk-

sen vastaukset kertovat eniten merkittävistä toimintamuodoista tavoitetussa kohde-ryhmästä, mutta tulokset vinoutuvat helposti, mikäli ei käytetä satunnaisotantaa tai tutkita koko perusjoukkoa.

6.2 Palaute toiminnasta

Kyselyn palaute toiminnasta -osio toteutettiin neljäntoista eri kysymyksen patteristolla. Kysymyspatteristossa käytettiin Likertin asteikkoa. Mahdollinen vastausskaala on tyypillinen Likertin asteikolla 1-5, jossa 1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=ei eri eikä samaa mieltä, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä. Asteikko suunniteltiin liukuvan negatiivisesta vastauksesta positiiviseen, sisältäen neutraalin vaihtoehdon asteikon keskellä. Tällainen asteikko mahdollistaa tulosten esittelyn lineaarisesti numeroin, mikä helpottaa niiden käyttöä esimerkiksi raportoinnissa tai esittelytilaisuuksissa.

Palaute toiminnasta -osio mittaa karkeasti seuraavia taustamuuttujia; tunnettavuus, osallistumisen helppous, mielikuva toiminnasta, käytännön järjestelyt, ohjaajien toiminta, avun saaminen, opintojen eteneminen, sosiaalinen hyöty sekä harrastukset. Joillakin taustamuuttujilla on useampi mittari, riippuen siitä katsottiinko sen mittaamiseksi useampaa kysymystä. Esimerkiksi ”toimintaan oli helppo päästä/osallistua” ja ”osallistuin toimintaan mielelläni” -kysymykset mittaavat molemmat osallistumisen helppoutta, mutta täydentävät toisiaan.

Kuvio 5: Palaute toiminnasta -osion vastaukset asteikolla 1-5.

Vastaajia väitteisiin oli 64. Kaikkien vastausten keskiarvo oli 3,73. Vastausten keskihajonta oli 1,13.

Alin keskiarvo oli 2,75 väitteellä ”olin kuullut toiminnasta aikaisemmin”. Hanketta tai sen nimeä ei tunnuta yhdistävän sen toimintaan, mikä voi johtua esimerkiksi tiedottamisen puutteesta. Tulos voi myös tarkoittaa sitä, ettei muista hankkeen toiminnoista olla yleisesti tietoisia. Opiskelija voi olla mukana tai ymmärtää olevansa esimerkiksi VALMAN toimintakokemuspäivillä, muttei välttämättä ole tietoinen esimerkiksi bändiryhmän olemassaolosta tai kesäryhmästä. Kysymys oli kaikista polarisoivin keskihajonnalla 1,62. Kysymyksessä esiintyi siis eniten vastausten jakautumista. Voi olettaa, että kysymys on myös jokseenkin tulkinnanvarainen, jossa vastaaja voi ajatella kysymyksen kohteena olevan hankkeen eri toiminnot tai osallistumansa toiminta. 39% vas-

taajista oli täysin eri mieltä, 8%, jokseenkin eri mieltä, 13% neutraaleja, 20% jokseenkin samaa mieltä ja 20% täysin samaa mieltä. Osasyys tälle on kysymyksen vastaus-tyyppi; joko toiminnasta on tietoinen tai sitten ei.

Käytännön järjestelyt olivat vastaajien kesken hyvin toteutettuja. 86% piti toiminnan ilmapiiriä joissain määrin turvallisena. Aikaa oli riittävästi keskiarvolla 4,02 ja toiminta hyvin suunniteltua keskiarvolla 4,18.

Tuloksissa ohjaajan toiminta koettiin kaikista myönteisimmäksi; keskiarvona ohjaajan luotettavuudelle oli 4,35 ja ohjaajalta avun saaminen 4,18. Keskihajonta näille tuloksille olivat 0,87 ja 0,83, mitkä ovat kyselyn alhaisimpia. Ohjaajiin liittyvistä väittämistä oltiin vastaajien kesken siis eniten samaa mieltä.

”Olen edennyt opinnoissani toiminnan aikana” -väite korreloi eniten väitteiden ”Sain apua minua askarruttaviin/huolestuttaviin asioihin” sekä ”Sain apua ammattialan valintaan tai tulevaisuuden suunnitteluun” -väitteiden kanssa. Korrelaatiokertoimet olivat 0,71 ja 0,69 näille väitteille. Tulos voi viitata avun saamisen toiminnasta vaikuttavan positiivisesti opintojen etenemiseen.

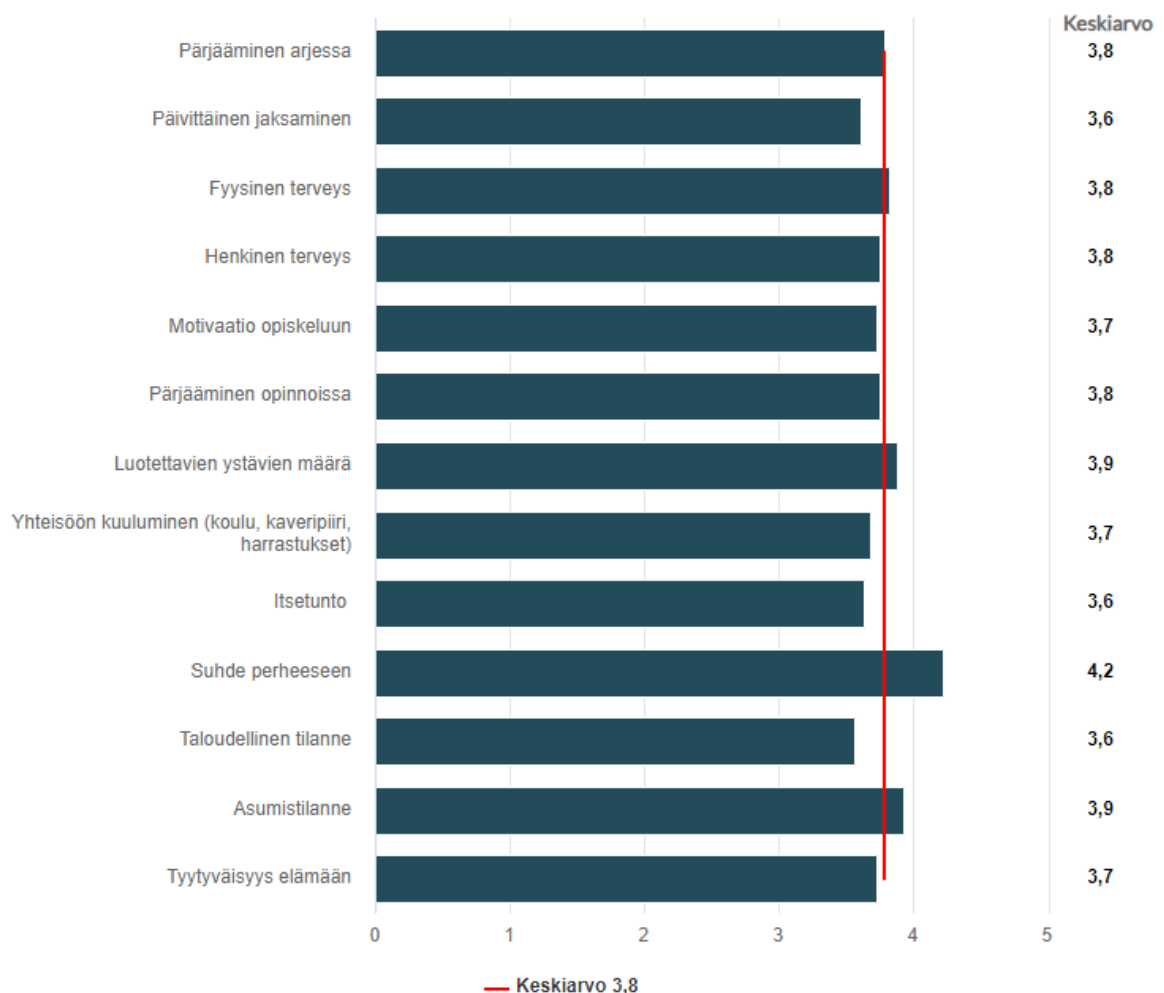
52% vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä arvioidessaan avun saamista tulevaisuuden suunnitteluun ja ammattialan valintaan. Vastaava arvo oli 43% askarruttavien asioiden ja huolien kohdalla. Väitteisiin suhtauduttiin huomattavasti neutraalimmin kuin muihin. Väitteiden keskiarvot olivat 3,48 ja 3,58.

Uusien kavereiden (3,03) sekä harrastuksista tiedon saaminen (3,02) toiminnasta olivat keskiarvoltaan alhaisia. Näytteeseen kuuluvien havainnoitavien toiminta ei toisaalta välttämättä keskity uusien harrastusten löytämiseen. Tulos kertoo kuitenkin, että uusien kaverien löytäminen toiminnasta on ollut niukkaa.

Avoimet kommentointikentät keräsivät odotetusti vain vähän toivottuja vastauksia, joissa tutkittavat olisivat kertoneet enemmän valinnoistaan. Sen sijaan toimintaa kommentointiin enemmän kokonaisuutena. Esimerkkivastaus avoimessa kentässä oli ”hauska ja kiva paikka”.

6.3 Koettu hyvinvointi

Kyselyn koetun hyvinvoinnin -osio toteutettiin myös Likertin asteikolla, kolmellatoista hyvinvoinnin eri tekijällä. Asteikolla mitattiin hyvinvoinnin taustamuuttujista osa-alueina; jaksaminen, terveys, opiskelu, ihmissuhteet, itsetunto, talous, asuminen sekä elämään tyytyväisyys kokonaisuutena. Arviointikohteet ovat muotoiltu ajatellen, mitkä ovat ammattikoululaisen hyvinvointiin eniten vaikuttavia tekijöitä. Vastausvaihtoehdot olivat seuraavat; 1=heikko, 2=välttävä, 3=tyytyttävä, 4=hyvä ja 5=erinomainen. Koetun hyvinvoinnin kyselyssä haluttiin välttää liian voimakkaiden väitteiden muodostamista ja lähtöviivan asettamista. Esimerkiksi ” pärjään hyvin koulussa” asettaa lähtökohdaksi hyvän, jota opiskelija sitten arvioi. Tästä syystä osiossa pyydetään arvioimaan asteikolla, miten asiat ovat tutkittavan näkökulmasta.

Kuvio 6: Koettu hyvinvointi -osion vastaukset asteikolla 1-5.

Vastaajia osiossa oli 66. Vastausten keskiarvo oli 3,73 ja keskihajonta 0,91. Vastauskaumassa vastattiin jokaisessa tekijässä keskimäärin 51%:sti 4=hyvä. Toisin sanoen,

yleisin vastaus tekijään oli ”hyvä”. Mediaani jokaisen tekijän kohdalla oli 4. Eniten vaihtelua eli hajontaa esiintyi tekijöissä taloudellinen tilanne, luotettavien ystävien määrä sekä asumistilanne. Arjessa pärjäämisen keskiarvo oli 3,79, kun taas päivittäisen jaksamisen keskiarvo oli 3,61. Tekijöillä haettiin eroa käytännön asioista ja päivittäisistä askareista selviytymisen sekä henkisen paineen välillä. Pärjäämistä arjessa -tekijään vastattiin lähes 8% enemmän erinomainen=5. Jaksamisessa tämä kompensoitui tyydyttävän ja välttävän välillä. Fyysisen terveyden keskiarvo oli hieman korkeampi verrattuna henkiseen, jossa esiintyi myös enemmän keskijajontaa. Myös opiskelussa koettiin niin sanotun käytännön tekemisen olevan vahvempi kuin siihen suhtautuminen eli motivaatio. Ystävien lukumäärään oltiin verrattain tyytyväisiä, keskiarvolla 3,88. Yhteisöön kuuluminen puolestaan tippui huomattavasti kyselyn keskiarvon alapuolelle. Myös suhde itseensä, eli itsetunto koettiin keskiarvoa alhaisempaan. Suhde perheeseen koettiin selvästi positiivisimpana tekijänä 4,23 ja siinä oli eniten yksimielisyyttä. Heikoimman keskiarvon saanut taloudellinen tilanne -tekijä keräsi eniten heikko -vastausarvoa yhdeksällä prosentilla. Lisäksi noin kolmannes vastaajista sijoittui tekijässä heikon ja tyydyttävän välille. Toisaalta vastausten mediaani oli 4, mikä tarkoittaa taloudellisen tilanteen tekijän tulosten keskiarvoa vinouttavan vähemmistö, joka kokee tilanteensa heikoksi.

Tyytyväisyys elämään -tekijälle kolme eniten korreloivaa kysymystä olivat henkinen terveys ($r=0,65$), päivittäinen jaksaminen ($r=0,63$) sekä fyysinen terveys ($r=0,63$). Kysymys on muissa hyvinvointia kartoittavissa mittareissa usein erillinen muista eikä sen tuloksia välttämättä voida yhdistää muihin hyvinvoinnin osa-alueisiin. Korrelaatio muiden tekijöiden kohdalla kuitenkin voi havainnoida, mitkä osa-alueet vaikuttavat eniten kokonaisvaltaisempaan tyytyväisyyteen.

Kysymys	R	P-arvo	
23. Koettu hyvinvointi: Henkinen terveys	0,65	0	 0,65
21. Koettu hyvinvointi: Päivittäinen jaksaminen	0,63	0	 0,63
22. Koettu hyvinvointi: Fyysinen terveys	0,63	0	 0,63
30. Koettu hyvinvointi: Taloudellinen tilanne	0,56	0	 0,56
25. Koettu hyvinvointi: Pärjääminen opinnoissa	0,55	0	 0,55
20. Koettu hyvinvointi: Pärjääminen arjessa	0,53	0	 0,53
24. Koettu hyvinvointi: Motivaatio opiskeluun	0,53	0	 0,53
27. Koettu hyvinvointi: Yhteisöön kuuluminen (koulu, kaveripiiri, harrastukset)	0,51	0	 0,51
28. Koettu hyvinvointi: Itsetunto	0,5	0	 0,5

Kuvio 7: Tyytyväisyys elämään -tekijän korrelaatiokertoimia.

Yleisesti, henkisesti kategorisoitavat hyvinvointiin vaikuttavat teemat kuten jaksaminen, motivaatio sekä itsetunto olivat heikommin arvosteltu kuin konkreettisemmat tekijät, kuten fyysinen terveys tai asioissa pärjääminen. Tuloksena tämä on suhteellisen odotettua, kun peilataan sitä kohderyhmän ominaisuuksiin.

6.4 Avoimet kysymykset

Kyselyn viimeisessä osiossa kerättiin avoimilla kysymyksillä tietoa siitä, millaista tukea hankkeelta haluttaisiin, sekä pyydettiin avointa palautetta hankkeen toiminnasta. Tekstikentät keräsivät muita osioita selvästi vähemmän vastauksia; vain 21 kommentoi (30%) erilaisia tuen halujaan ja 7 antoi avointa palautetta.

Harva osasi kertoa millaista tukea hankkeelta haluaisi, yleisin vastaus kysymykseen oli ”en mitään” (52%), tai ”en tiedä” (29%). Muita mainittavia vastauksia oli saada rahaa, motivaatiota ja koulussa jaksamista, sekä enemmän tietoa hankkeesta. Vastaajilla oli selkeästi vaikeuksia nimetä hankkeelle tuen tarpeitaan, minkä vuoksi kysymys olisi hyötynyt tarkennuksesta, tai mahdollisuudesta toimia monivalintana.

Avoimessa palautteessa toimintaa ja ohjaajia keuhuttiin. Palautteessa mainittiin yksittäin myös avun tasa-arvoisuuden puutetta, toimintaan pakottamisen epämielekkyyttä ja myönnettiin omaa kykenemättömyyttä vastaanottaa apua.

7 KEHITYSEHDOTUKSET

Opinnäytetyön pilottikyselyssä ja menetelmän prosessissa esiintyi monia kehittämiskohteita niin käytännön kuin tutkimisen näkökulmasta. Suosituksia esitetään tässä pääluvussa peilaten niitä tutkimuskysymyksiin. Muut kehittämissuositukset jaetaan kolmeen alalukuun; uusi kyselylomake, suositukset palautteen keräämiseen ja pohdinta, joista viimeisessä reflektoidaan opinnäytetyön onnistumista sen tavoitteisiin vertaamalla.

Näytteeseen perustuva aineisto ei välttämättä tuota mustavalkoisia vastauksia tai selkeää totuutta koskien tutkimuskysymyksiä, mutta se voi antaa jonkinlaista suuntaa kehittämislle. Tuloksien perusteella havaittiin joitain asioita, joissa hankkeella on kehittämisen varaa. Harva osallistuja oli kuullut toiminnasta aikaisemmin. Hanke hyötyisi oikeissa markkinointikanavissa näkyvyyteen ja kuuluvuuteen panostaminen. Eri-toten koulun sisäiset tiedotusväylät ja muu toiminta ovat hyviä lähtökohtia markkinoinnille. Erilaiset tukipalvelut ja niiden työntekijöiden informointi hankkeen olemassaolosta voivat myös olla hyviä tiedonlähteitä kohderyhmälle. Muita huomioita ovat esimerkiksi toiminnan yhteisöllisyyteen panostaminen sekä yksilöllisten tuen tarpeiden huomiointi.

Suosituksena on myös kyselyn mukauttaminen kohderyhmän tarpeisiin esimerkiksi äidinkielen mukaan. Mikäli halutaan tietoa, jonka kielellinen vaatimus ylittää kohderyhmän taidot, on kysely käännettävä heidän äidinkielelleen tai avustettava kyselyn tekemisessä. Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisella opiskelijalla ei välttämättä ole hallussa koetun hyvinvoinnin sanastoa. Tästä syystä kyselyä voi myös yksinkertaistaa.

Osallistujien koetun hyvinvoinnin parantumisesta ei voida arvioida yhdellä kyselyllä, vaan siihen tarvitaan toistuvaa otantaa. Näytteen perusteella hyvinvoinnissa ei ole huolestumisen aiheita ja sitä voidaan pitää kevyenä vertailukohteena tulevaisuudessa.

Kaiken kaikkiaan hanke on onnistunut toimintansa järjestämisessä hyvin, kuten palaute toiminnasta -osion tulokset osoittavat. Käytännön järjestelyt olivat onnistuneita. Toiminnan suunnittelu, sen turvallisuus ja osallistumisen helppous saivat positiivista palautetta. Ohjaajien toiminta oli merkittävin hyvä ominaisuus toiminnassa.

Uusitussa kyselylomakkeessa tehdään muutoksia pilotoituun versioon, havainnoinnin ja aineiston perustavanlaatuisen analyysin perusteella. Myös palautteenkeruun prosessin aikana opittua tietoa hyödynnetään. Tutkimusprosessista saadun kokemuksen avulla kiteytetään asiat, joita kannattaa kysyä halutun tiedon saamiseksi.

7.1 Uusi kyselylomake

Isona teemana kyselyn päivityksessä on kysymysten tarkentaminen ja taustamuuttujien nimeäminen, sekä niistä johdettujen muuttujien tarkentaminen. Tulosten saamista ja tulkitsemista on myös yksinkertaistettu muuttamalla tai poistamalla vapaita tekstikenttiä.

Perustietoja kartoittaessa ensimmäinen kysymys (Koulutusala) muutetaan kategorisoiduksi suljetuksi valinnaksi, jotta vastaaminen olisi heti kyselyn alussa nopeaa ja vastaukset olisivat yhteneväisiä.

Hankkeen tunnettavuutta mitataan edelleen kahdella kysymyksellä, kuitenkin muotoilemalla ne uudelleen. Sen sijaan että kysytään hankalasti tulkittavaa tietoisuutta hankkeen toiminnasta, muotoillaan se yksinkertaisemmin tulkittavaan muotoon; Oppilaitos-Vamos on minulle tuttu. Myöntävästi vastanneet voivat seuraavaksi valita mitä kautta olivat hankkeesta kuulleet. Kysymys toteutetaan monivalintana ja vaihtoehdot perustuvat esitutkimuksen tuloksiin, sisältäen kuitenkin vaihtoehdon ”Muu, mikä?”, jotta vastaaja voi laajentaa vastaustaan.

Viimeisenä perustiedoissa kartoitetaan toimintamuotoihin osallistumista, rajaamalla vastaaminen yhteen toimintaan, johon vastaaja on eniten osallistunut. Näin orientoidaan vastaaja kommentoimaan toimintaa, josta hänellä on eniten kokemusta ja varmistetaan toiminnan palautteen koskevan vain yhtä toimintaa.

Palautetta toiminnasta kerätään edelleen Likertin asteikolla, kuitenkin muokkaamalla sen taustamuuttujia. Uudet taustamuuttujat ovat: osallistumisen helppous, toiminnassa oleminen, toiminnan käytännön järjestelyt, ohjaajien toiminta, avun saaminen, opintojen eteneminen ja sosiaalinen hyöty. Kysymyksessä siis ei enää mitata toistuvasti toiminnan tunnettavuutta, tai epäolennaista ajan käyttöä ja harrastamista. Kysymyksessä muutetaan ohjauksen ja laajennetaan osallistumisen, olemisen, edistymisen, sekä sosiaalisen hyödyn taustamuuttujia. Lopputuloksena seitsemää taustamuuttujaa kartoitetaan kahdella mittarilla, jotka muodostavat 14. väittämän taulukon. Vastausvaihtoehtoina on 1-5 skaala, jossa 1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=ei eri eikä samaa mieltä, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä. Asteikon jälkeinen kommentointi poistuu vastaamisen yksinkertaistamiseksi.

Myös koettua hyvinvointia kartoitetaan edelleen Likertin asteikolla, pieniä muutoksia tehden. Taustamuuttujia ovat jaksaminen, opiskelu, ihmissuhteet, itsetunto, talous, asuminen, terveys sekä elämään tyytyväisyys kokonaisuutena. Nämä kahdeksan muuttujaa taas jaetaan kolmeksitoista hankkeen kohderyhmän hyvinvoinnin osatekijäksi.

Vastaaminen tapahtuu 1-5 asteikolla, tarkoittaen 1=heikko, 2=välttävä, 3=tyyydyttävä, 4=hyvä ja 5=erinomainen. Asteikolle ei tehdä omistettua kommentointia.

Viimeisenä kyselyssä vastaajille annetaan mahdollisuus antaa vapaata palautetta, täsmäntäen palautteen kohteena olevan toiminta. Tekstikentät rajoitetaan kyselyssä yhteen, mikä tekee vastaamisesta nopeaa ja helppoa. Samalla säilytetään mahdollisuus antaa laadullista palautetta.

Mikäli kyselylomaketta on tarve lyhentää ja enemmän yksinkertaistaa, voi taustamuuttujille määritellä vain yhden niitä mittaavat muuttujat niin palaute- kuin hyvinvointiosioissa. Esimerkiksi terveyttä voidaan tiedustella pelkästään kohdalla ”terveys” tai ihmissuhteita kohdalla ”ihmissuhteet”. Koetun hyvinvoinnin osion voi myös muotoilla kysymyspohjaiseksi, muuttamalla osa-alueet kysymysmuotoon. Esimerkiksi fyysinen terveys voidaan muuttaa kysymysmuotoon ”miten koet fyysisen terveytesi?”.

7.2 Kehitetty työprosessi

Tulevaisuudessa palautekyselyn teettämistä hankkeessa ei tarvitse mieltää tieteelliseksi tutkimukseksi, mutta on tiedostettava miten se kannattaa tehdä saadakseen luotettavaa tietoa kehittämisen tueksi. Tämän opinnäytetyön myötä kyselylle on luotu jonkinlainen perusta ja tarkoitus, jotta sen tulokset ovat luotettavampia. Opinnäytetyötä tehdessä tutkimuksellisella otteella on havaittu sellaisia asioita, mitkä olisivat jääneet huomiotta, mikäli kysely olisi laadittu ilman harkintaa. Kyselyn teettäminen hankkeessa kannattaa siis ottaa tosissaan, vaikka tavoitteena ei olisikaan tieteellisesti vedenpitävä tutkimus. Pelkän kyselyn teettäminen ilman asetettuja kriteereitä, eli kohderyhmältä sattumanvarainen kysely, ei anna tarpeeksi luotettavia vastauksia minäänlaisten johtopäätösten tai raportoinnin tueksi. Jos palautekysely tehdään tällä tavalla, sen tulokset eivät kuvaa millään tavalla perusjoukon, eli hankkeen kohderyhmän mielipiteitä.

Kyselyn teettämisen prosessin tärkein valinta tehdään ennen itse kyselyn käytännön toimenpiteiden aloittamista. Oletuksena on mahdollisimman laadukkaan aineiston kerääminen ja perusjoukkoon yleistämisen mahdollisuus. Päätös siitä, halutaanko tehdä kokonaistutkimus vai otantaan perustuva tutkimus, riippuu käytettävissä olevasta

ajasta ja resursseista. Suositeltavia menetelmiä hankkeelle ovat ryväotanta sekä kiintiöpoiminta.

Jos koko hankkeen kohderyhmälle teetätetään kysely, kyse on kokonaistutkimuksesta. Kokonaistutkimuksen etuna voi pitää sen kattavuutta ja tulosten luotettavuutta. Toisin sanoen se ei jätä arvailun varaa tuloksissa, vaan kuvaa koko perusjoukkoa sellaisena kuin se on, vastauskato pois lukien. Kokonaistutkimus on kuitenkin työläin tapa tehdä kysely koko hankkeen osallistujille, ja sitä voidaan pitää kohtuuttomana työtoimenpiteenä, mikäli kyselyä halutaan toteuttaa toistuvasti hankkeen aikana. Kokonaistutkimuksen teettämiseen tarvitaan kyselyn ajankohdan, tiedonkeruumenetelmän ja viestinnän tarkkaa suunnittelemista satunnaisuuden vähentämiseksi. Aineistonkeruupäivämäärät tulevat olla ennalta sovittuja tarkkoja päivämääriä ja ne tulee suorittaa mielellään mahdollisimman lyhyellä aikavälillä. Tästä syystä sopiminen niistä koululaitoksien kanssa on tehtävä etukäteen selvällä yhteisymmärryksellä.

Työpanokseltaan kevyempi otantatutkimus perustuu jonkinasteiseen satunnaisuuteen. Otannan satunnaisuus vaihtelee menetelmän mukaisesti. Tehtäessä otantaan perustuvaa kyselyä, on oltava olemassa jonkinlainen lista tai rekisteri, jonka mukaan voidaan otanta suorittaa. Ryväotanta sopii hankkeen palautteenkeruumenetelmäksi sen kohderyhmän ryhmittymisen vuoksi. Kohderyhmä on jakautunut koululuokkiin, jolloin niitä voidaan arpoa satunnaisesti osallistumaan kyselyyn. Luokat voidaan tutkia kokonaan tai vain osa niistä. Kun luokat ovat valikoituneet, voidaan koulun henkilökunnan kanssa sopia kyselyn teettämisaikajankohdasta. Ryväotanta mahdollistaa mutkattoman kommunikoinnin ja ajoittamisen kyselylle. (Heikkilä 2019, 37.)

Helpoin otantamenetelmä kyselylle on kiintiöpoiminta. Kiintiöpoiminnalla nimensä mukaisesti valitaan kohderyhmästä sen ominaisuuksien perusteella mahdollisimman hyvin kuvaava otos. Näitä ominaisuuksia voivat olla esimerkiksi sukupuoli, ikä tai osallistuttu toimintamuoto. Kiintiöt päätetään etukäteen, esimerkiksi voidaan määritellä kiintiöksi jokaisesta hankkeen toiminnasta 10 osallistujaa. Toinen esimerkki on teettää kysely 30 miehellä ja 30 naisella. Menetelmästä puuttuu todellinen satunnaisuus, mutta se mahdollistaa kyselyn teettämisen pienimmillä mahdollisilla resursseilla. Kiintiöpoiminta siis asettaa suuren vastuun kyselyn teettäjälle koskien tulosten validiteettia ja edustavuutta. Kyselyn teettäjä päättää itse, millä kriteereillä valitsee kyselyyn osallistujat. On kuitenkin muistettava, että itse aineiston keruun yhteydessä ei

tule vääristää aineistoa valikoimalla vastaajia esimerkiksi ulkonäön perusteella. (Heikkilä 2014, 39.)

Kun kyselylle on päätetty otantakehikko, päättää halutaanko tehdä kysely sähköisenä vai paperisena. Paperista versiota on syytä suosia sen vastausprosentin suuruuden vuoksi. Tämä kuitenkin lisää työläyttä aineiston kirjaamisessa tietokantaan. Sähköisenä kyselyn teettäminen on suositeltavaa vain, jos tehdään esimerkiksi ryväotanta, ja kysely tehdään aktiivisesti opetuksen tai muun toiminnan yhteydessä. Toisin sanoen kyselyn täyttämistä kannattaa tehdä osallistujalle tapahtuma tai tilaisuus, joka vaatii jonkinasteista huomion kiinnittämistä. Vastakohtana tälle on kyselyn sähköinen levittäminen ja vastausten kertymisen odottaminen, mikä ei todennäköisimmin tuota haluttua sitoutumista vastaamiseen. Aineiston keräämisen jälkeen jää jäljelle sen kirjaaminen tietokantaan, tässä tapauksessa Webropol -ohjelmaan, mikäli kysely toteutetaan paperisena. Webropol laskee syötettyjen arvojen perusteella kaiken, mitä kuvailuvaan perustavanlaatuisen analyysiin tarvitsee. Tärkeitä tunnuslukuja eri muuttujilla ovat muun muassa keskiarvo ja keskihajonta. Näitä tunnuslukuja voidaan hyödyntää esimerkiksi hankkeen tulosten raportoinnissa. Opinnäytetyön liitteenä on ohje askel askeleelta, miten palautekysely kannattaa toteuttaa ryväotannalla (liite 9).

7.3 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli pilotoida kyselytutkimus, jolla hanke saisi palautetta toimintansa kehittämiseen ja raportoinnin tueksi. Työ vei suunnittelun ja toteuttamisen taakkaa pois itse työelämästä hankkeen työntekijöiltä. Kyselytutkimuksen pohjana pidettiin sitä ajattelutapaa, että sillä saataisiin pätevämpiä ja perustellumpia tuloksia verrattuna niin sanotusti hatusta vedettyyn kyselyyn. Opinnäytetyöstä keskusteltiin sellaisena elementtinä, joka vastaisi siihen vaiettuun ongelmaan, joka esiintyy yleisenä vastaavanlaisissa kehityshankkeissa: Nuorten mielipiteitä kuullaan usein vain toimenpiteenä, jotta voidaan todeta niin tapahtuneen. Kyselyn teettämisellä saatiin tuotettua dataa sekä toimintamalli, joista hanke voi hyötyä tulevaisuudessa tulosten esittelyssä ja raportoinnissa. Opinnäytetyön voisi katsoa myös soveltuvan muihin Helsingin Diakonissalaitoksen hankkeisiin. Tällainen on esimerkiksi aikaisemmin mainittu Vamos

2. aste, joka on käytännössä samanlainen toimintaperiaatteiltaan Oppilaitos-Vamos -hankkeen kanssa, mutta toimii eri paikkakunnilla.

Opinnäytetyössä tehty kyselytutkimus haluttiin alusta alkaen niin sanotusti tieteellisesti päteväksi, vaikka kyseessä olikin vain palautekysely. Tämä tavoite jäi saavuttamatta otantamenetelmän ollessa ei-satunnainen. Todellisuudessa, tutkiminen kouluympäristössä oli rajoittunutta ja opinnäytetyön aikataulu tiukka, joten kaikki saadut tilaisuudet aineiston keräämiseen käytettiin hyväksi. Työn merkitys muuttui nopeasti syksyn aikana varsinaisen kehittämistyön esitutkimukseksi. Kehittämistyö opinnäytetyössä täyttyi uuden kyselyn kehittämisellä ja sen toteuttamisen prosessin kuvaamisella. Kokemus on, että opinnäytetyö on saavuttanut riittävän asteen kehittämistyölle. Toimintatutkimuksen tavoin, osallistujapalautteen keruu jatkaa elämäänsä hankkeessa.

LÄHTEET

Ahonen, Tarja 2017. Palvelumuotoilu sotessa. Palvelumuotoilun käsikirja sosiaali- ja terveysalan palvelujen kehittämiseen. Espoo: Muutoksen voima.

Alanen, Olli & Kainulainen, Sakari & Saari, Juho 2014. Vamos tekee vaikutuksen. Vamos-nuorten hyvinvointikokemukset ja tulevaisuuden odotukset. HDL Raportti 01/2014. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitos. Viitattu 22.10.2019. <https://www.hdl.fi/wp-content/uploads/2018/01/Helsingin-Diakonissalaitos-julkaisu-vamos-tekee-vaikutuksen.pdf>

Australian Centre on Quality of Life 2019. Measures. Viitattu 13.11.2019 <http://www.acqol.com.au/instruments#measures>

Diener, Ed 1984. Subjective Well-Being. Psychological Bulletin 1984, Vol. 95, No. 3, 542-575. Washington: American Psychological Association, Inc.

Gretschel, Anu 2002. Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Gretschel, Anu & Hästbacka, Noora 2016. Onnistunut monialainen nuorten kohtaamisen malli -Arviointi Kaikki käy koulua -toiminnan vaikutuksista. Helsingin nuorisosiainkeskus, julkaisuja 1/2016. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura

Harju, Heidi & Pohjanmäki, Titta 2005. Kvantitatiivisen aineiston kerääminen ja sen analysointi SPSS-ohjelmalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Porvoo: Edita Publishing Oy.

Helsingin Diakonissalaitos 2019a. Kunnille ja yhteisöille. Viitattu 29.8.2019. <https://www.hdl.fi/kunnille-ja-yhteisöille/>

Helsingin Diakonissalaitos 2019b. Arvot, visio ja missio. Viitattu 23.11.2019. <https://www.hdl.fi/meista/arvot/>

Helsingin Diakonissalaitos 2019c. Vamos – Tukea ja toimintaa nuorille. Viitattu 29.8.2019. <https://www.hdl.fi/vamos/>

Helsingin Diakonissalaitos 2019d. Oppilaitos-Vamos: Vamos Kuopio ja Savon ammattiopisto yhdistivät voimansa. Viitattu 01.11.2019.

<https://www.hdl.fi/blog/2019/04/02/vamos-kuopio-ja-savon-ammattiopisto-yhdistivat-voimansa/>

International Wellbeing Group 2013. Personal Wellbeing Index: 5th Edition. Melbourne: Australian Centre on Quality of Life, Deakin University.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2012. Service Design Toolkit. Mitä on palvelumuotoilu? Viitattu 12.11.2019. http://sdt.fi/mita_palvelumuotoilu.html

Kainulainen, Sakari & Juutinen, Anna-Mari 2017. Nuoren elämäntilanteen hahmottaminen 3X10D™ -mittarilla. HAMK Unlimited Scientific 9.2.2017. Viitattu 26.11.2019. <https://unlimited.hamk.fi/hyvinvointi-ja-sote-ala/nuoren-elamantilanteen-hahmottaminen-3x10d-mittarilla/>

Myllyniemi, Sami 2007. Perusarvot puntarissa. Nuorisobarometri 2007. Nuorisosaain neuvottelukunta, julkaisuja 37. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 79. Opetusministeriö.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetushallitus 2019a. Zoomi – sujuvien siirtymien kansallinen koordinointi. Viitattu 20.11.2019. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/zoomi-sujuvien-siirtymien-kansallinen-koordinointi>

Opetushallitus 2019b. Valmentavat koulutukset. Viitattu 5.11.2019. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/valmentavat-koulutukset>

Oppilaitos-Vamos 2018. Hankesuunnitelma 23.11.2018. Ei julkaistu.

Paananen, Reija & Ristikari, Tiina & Merikukka, Marko & Rämö, Antti & Gissler, Mika 2012. Lasten ja nuorten hyvinvointi kansallinen syntymäkohortti 1987 -tutkimusaineiston valossa. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuslaitos.

Paaskoski, Jyrki 2017. Helsingin Diakonissalaitos 150 vuotta. Porvoo: Edita Publishing Oy. http://s3-eu-central-1.amazonaws.com/evermade-hdl/wp-content/uploads/2017/12/28102929/HDL150_suomi.pdf

Savon koulutuskuntayhtymä 2016. opetussuunnitelma. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus, VALMA. Viitattu 4.11.2019. https://www.sakky.fi/sites/default/files/Tiedostot/ammattilliseen_peruskoulutukseen_valmentava_koulutus_valma_2016.pdf

Savon koulutuskuntayhtymä 2019. Presidentinkatu 1-3. Viitattu 24.10.2019.
<https://www.sakky.fi/kuntayhtyma/toimipisteet/kuopio/presidentinkatu-1-3>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019. Hyvinvointi. Viitattu 13.11.2019.
<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>

Tuulaniemi, Juha 2011. Palvelumuotoilu. Helsinki: Talentum Media Oy.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019a. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnallinen ESR-toiminta Osaaminen -teema. Viitattu 20.11.2019. <http://www.rakennerahastot.fi/web/valtakunnalliset-teemat/osaaminen>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019b. Osuvaa osaamista. Viitattu 20.11.2019.
<http://www.rakennerahastot.fi/web/valtakunnalliset-teemat/osuvaa-osaamista>

Vilkka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2004. KvantiMOTV. Tilastollinen päättely. Viitattu 11.11.2019. <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/paattely/paattely.html>

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2008. KvantiMOTV. Mittaaminen: Mittarin luotettavuus. Viitattu 11.11.2019. <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/mittaaminen/luotettavuus.html>

LIITTEET

LIITE 1 Hankkeen tiivistelmä Eura2014 -järjestelmästä

29/08/2019

RR-tietopalvelu -hankekuvaus S21499, Oppilaitos-Vamos

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman hankkeen kuvaus

1 Hanke

Hankekoodi: S21499

Hankkeen nimi: Oppilaitos-Vamos

Toimintalinja: 4. Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen

Erityistavoite: 9.1. Siirtymävaiheita ja koulutuksellista tasa-arvoa tukevien palveluiden parantaminen

Suunnitelman mukainen toteutusaika: Alkaa 1.1.2019 ja päättyy 30.6.2021

Toiminnan tila: Toiminnassa

Vastuuviranomainen: Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

2 Hakijan perustiedot

Hakijan virallinen nimi: Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö

Organisaatiotyyppi: Säätiö

Y-tunnus: 0116480-8

Jakeluosoite: Alppikatu 2

Puhelinnumero: 0977501

Postinumero: 00520

Postitoimipaikka: Helsinki

WWW-osoite: <http://www.hdl.fi>

Hankkeen yhteyshenkilön nimi: TERHI LAINE

Yhteyshenkilön asema hakijaorganisaatiossa: palvelualuejohtaja

Yhteyshenkilön sähköpostiosoite: [terhi.laine\(at\)hdl.fi](mailto:terhi.laine(at)hdl.fi)

Yhteyshenkilön puhelinnumero: +358400237775

Hakijoiden lukumäärä tai tuen siirto -menettely: Hakijoita on useampi kuin yksi (yhteishanke)

Osatoteuttajat

Savon koulutuskuntayhtymä, 1852679-9

3 Suunnitelman mukainen tiivistelmä toteutuksesta

Yhteishankkeen tavoitteena on valmentaa, tukea ja kannustaa koulutuksessa olevia nuoria suorittamaan opintonsa päätökseen, siirtymään kohti työelämää tai jatko-opintoja sekä saattaa jo opiskeluista pudonneita opiskelijoita takaisin opintojen pariin. Hankkeessa rakennetaan toiminnan malli, jossa Vamos valmennus ja Savon ammattiopiston yhteistyö ehkäisee pudokkuutta ja lisää opintojen läpäisyä.

HANKKEEN TAVOITTEENA on opintojen keskeyttämisten vähentyminen sekä sujuvien siirtymien helpottuminen kohti jatkopolkuja, johon liittyy tavoitteena on

1) Rakentaa monialaisessa yhteistyössä uudenlaista oppilaitosten toimintakulttuuria kohtaamaan nuorten tarpeet yksilöllisesti ja edistään ammatillisen koulutuksen reformin haasteisiin vastaamisessa. 2) Tunnistaa koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jäämisen riskissä olevien tai jo ulkopuolelle jääneiden nuorten tarpeet varhaisessa vaiheessa ja toteuttaa heille tarvittavaa tukea ja valmennusta.

3) Valmentaa, tukea ja kannustaa koulutuksessa olevia nuoria suorittamaan opintonsa

päätökseen, siirtymään kohti työelämää tai jatko-opintoja sekä saattaa jo opiskeluista pudonneita opiskelijoita takaisin opintojen pariin.

4) Mallintaa ja juurruttaa Savon koulutuskuntayhtymän ja HDL:n väliset keskeytyksiä ja negatiivisia eroja ehkäisevät toimintamallit ja luoda tiivis linkitys nuorten tarvitsemiin sosiaali- ja terveystalveluihin sekä jatkopolkujen rakentumista tukeviin rakenteisiin.

HANKKEEN TOIMENPITEINÄ 1) muodostetaan ohjausverkosto, 2) sovelletaan Vamos yksilö-, ryhmä- ja kotiin vietävää valmennusta, 3) yhteiskehitetään toimintamallia työpajamuotoisesti, 4) edistetään opiskelijoiden jatkopolkuja Vamos-uravalmennuksella, 5) hyödynnetään vapaaehtoistoimintaa nuorten kiinnittymiseen ja jatkopoluille ohjaamiseen, 6) toimintamallia kehitetään ja juurrutetaan oppilaitoksen toimintaan ammatillisen koulutuksen reformin muutokset huomioiden, 7) muotoillaan toimintamallia asiakaslähtöiseksi, 8) juurrutetaan toimintaa alueellisen palvelujärjestelmän yhteyteen.

HANKKEEN TULOKSENA 1) 258 nuorta on saanut tarvitsemaansa tukea hankkeen myötä ja 75%:n putoaminen opintojen ulkopuolelle on voitu välttää, 2) opintojen määräaikaiset keskeytykset ovat vähentyneet, 3) on kehitetty toimintamalli, jolla keskeyttämisiä ja negatiivisia eroja voidaan ehkäistä, 4) toimintaan osallistuneiden nuorten koettu hyvinvointi on parantunut, 5) koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten osuus on vähentynyt, 6) opiskelijoiden tarpeisiin on rakennettu yhteistyömalli, joka kehittää julkisia palveluita, 7) alueellinen toimintamalli on juurtunut osaksi oppilaitoksen toimintaa, 8) toimintamallin vaikutukset on pystytty osoittamaan hankkeessa käytettävissä olevilla mittareilla.

HANKKEEN VAIKUTUKSENA on syntynyt malli, joka yhdistää oppilaitoksen ja muiden toimijoiden väliset keskeytyksiä ja negatiivisia eroja ehkäisevät toimintamallit ja luo tiiviin linkityksen nuorten tarvitsemiin sosiaali- ja terveystalveluihin sekä jatkopolkujen rakentumista tukeviin rakenteisiin (esim. Ohjaamot ja ohjaamotyypiset toimintamallit). Palvelumuotoilun sekä rohkeiden toimintakokeilujen ja pilottien avulla määritellään sopiva tapa tukea pudokkuusriskissä olevia nuoria. Hankkeessa ei rakenneta erillistä palvelurakennetta oppilaitoksen sisälle, vaan lisätään integraatiota nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten välillä ja varmistetaan tarvittava tuki sitä tarvitseville.

SUKUPUOLINÄKÖKULMA valtavirtaistetaan hankkeen toimintaan. Käytännössä tämä tarkoittaa mies- ja nais erityisyyden huomioimista, sekä pyrkimystä työelämään liittyvän segregaaation lieventämiseen. Hanke edistää yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta takaamalla vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville nuorille paremmat mahdollisuudet edetä koulutukseen ja työllistymiseen. Hanke kunnioittaa kestävä kehityksen periaatteita. Hanke edistää osaltaan Itämeren strategian hyvinvoinnin kasvattamisen tavoitetta.

4 Hankkeen kohderyhmät

4.1 Varsinaiset kohderyhmät

Hankkeen välittömänä kohderyhmänä ovat oppilaitosten täysi-ikäiset alle 30-vuotiaat nuoret, joiden opinnot ovat vaarassa keskeytyä tai jo keskeytyneet. Lisäksi hankkeen toiminta palvelee kaikkia opiskelijoita ennaltaehkäisevästi siten, että opiskelijaryhmät pääsevät tarpeidensa mukaan valmennuksen ja toimintamallin piiriin. Jokainen oppilaitos määrittelee tarveperusteisesti ja alakohtaisesti miten hankkeeseen ohjaututaan.

Paikallisen tarpeen mukaan keskitytään ensisijaisesti seuraaviin ryhmiin:

- a) Savon ammattiopiston (Sammakkolammentie 2, Kuopio) matkailu- ja ravitsemisalan koulutusyksikön (matkailu- ja ravitsemisala, luonto-ohjaajat, kotityö- ja puhdistuspalvelut) opiskelijat, joille ei voida tarjota riittävän vahvaa ja yksilöllistä tukea ja ohjausta oppilaitoksen normaalin opetuksen mukana ja joiden tutkintotavoitteiset opinnot ovat vaarassa keskeytyä
- b) Valma koulutukseen opinto-oikeuden saaneet opiskelijat

Kohderyhmään kuuluvat nuoret ovat suuressa vaarassa syrjäytyä, tai jo syrjäytyneet. Syrjäytyneellä nuorella tarkoitetaan määritelmän mukaisesti työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria. Vamos-toiminnassa on valtakunnallisesti havaittu, että syrjäytyneillä nuorilla on usein työttömyyden lisäksi myös muita haasteita, jotka

vaikeuttavat opiskelu- ja työllistymispolulla etenemistä. Vuosien 2013-14 aikana Helsingin Diakonissalaitoksen Vamospalvelut haastatteli yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston professori Juho Saaren kanssa 120 Vamoksen palveluja käyttävää helsinkiläistä ja espoolaista nuorta, jotka edustivat opiskelu- ja työelämän ulkopuolelle jääneitä, huonoosaisia nuoria (Alanen et al. 2014). Tutkimuksen mukainen kohderyhmän profiili on Vamoksen kokemuksen mukaan vastaavanlainen myös muissa kaupungeissa (Turku, Lahti, Kuopio), joten ei ole syytä epäillä, etteikö profiili vastaisi huono-osaisten nuorten erityispiirteitä valtakunnallisesti.

Isolla osalla nuorista oli ollut elämänsä aikana monta auttajaa, ja he olivat olleet lukuisten tukitoimenpiteiden kohteena. Siksi monet nuoret suhtautuivat epäluuloisesti erilaisiin palveluihin. Nuoret kertoivat esimerkiksi kokeneensa, ettei heitä kuunneltu eikä heidän kokemuksistaan oltu kiinnostuneita. Uskoa tulevaan luo kuitenkin se, että käytännössä kaikki Helsingin Diakonissalaitoksen tavoittamat ns. syrjäytyneet nuoret haluavat tulevaisuudessa löytää itselleen työpaikan ja elää tavallista elämää. Toisena varsinaisena kohderyhmänä on oppilaitosten henkilöstö ja opiskelijahuollon palvelut. he ovat vahvasti mukana pudokkuuden ehkäisyn ja läpäisyn tehostamisen toimintamallin kehittämisessä ja toteuttamisessa. hankkeen päätyttyä kehitetyt mallit jäävät oppilaitosten käyttöön.

4.2 Väilliset kohderyhmät

Hanke edistää kuntien, valtion, yksityisen ja kolmannen sektorin tuloksellista yhteistyötä työllisyyden hoitamiseksi. Hankkeen väillisiä kohderyhmiä ovat muiden oppilaitosten henkilökunta, kuntien ja järjestöjen työntekijät, sekä vapaaehtoiset. Organisaatioiden työntekijät hyötyvät toimijoiden hallintokuntien rajat ylittävästä yhteistyöstä, joka avaa ammatillisesti uusia näkökulmia työhön. Keskeistä hankkeessa ei kuitenkaan ole ammattilaisten yhteistyön kehittäminen, vaan riskiryhmien nuoria hyödyttävien konkreettisten yhteistoimintojen toteuttaminen ja toimintakulttuurin muuttaminen siten, että toimintamallit jäävät elämään organisaatioissa hanketoiminnan päätyttyä.

Uudenlaisten toimintamallien kautta järjestötoimijat pääsevät hyödyntämään oppilaitoksen asiantuntemusta ja palveluprosesseja oman toimintansa kehittämisessä. Järjestöjen toimintaan integroituvien psykiatrian ja sosiaalityön osaamisen myötä voidaan toteuttaa yhä vaikuttavampia palveluita asiakaskunnalle ja siirtää toiminnan painopistettä syrjäytymistä ennaltaehkäisevään suuntaan. Kunnan toimijat puolestaan saavat järjestöjen kautta käyttöönsä uusia kanavia tavoittaa riskiryhmiin kuuluvia nuoria ja heidän läheisiään. Vamos palvelut on osoittautunut vetovoimaiseksi myös niille nuorille, joilla on historiassaan negatiivisia kokemuksia palvelujärjestelmästä ja ovat tästä johtuen ajautuneet marginaaliin.

5 Projektin julkinen rahoitus, euroa

Myönnetty EU- ja valtion rahoitus: 425 903
Toteutunut EU- ja valtion rahoitus: 0
Suunniteltu julkinen rahoitus yhteensä: 483 624
Toteutunut julkinen rahoitus yhteensä: 0

6 Maantieteellinen kohdealue

Maakunnat: Pohjois-Savo
Seutukunnat: Kuopion
Kunnat: Kuopio

Toteutuspaikan osoite, jos hanke toteutetaan yhdessä paikassa

Jakeluosoite:
Postinumero:
Postitoimipaikka:

7 Hakemusvaiheessa ilmoitettavat arviot hankekohtaisista seurantiedoista

7.1 Osallistuvien yritysten lukumäärä

Suunniteltu: 8

Toteutunut seurantatietojen mukaan: 0

7.2 Osallistuvien henkilöiden lukumäärä

Suunniteltu: 258

8 Horisontaaliset periaatteet

8.1 Sukupuolten tasa-arvo

Hankkeessa on tehty toimintaympäristön analyysi sukupuolinäkökulmasta: Kyllä
Hankesuunnittelu sisälsi toimintaympäristön, tilanteen ja ratkaistavan ongelman analyysin sukupuolinäkökulmasta. Analyysi tarkasteli nuorten syrjäytymistä hyödyntäen sukupuolen mukaan eriteltyä tilastotietoa sekä laadullisia selvityksiä nuorten syrjäytymisestä tasa-arvo- ja sukupuolinäkökulmasta. Analyysi hyödynsi Helsingin Diakonissalaitoksen tutkimusta syrjäytyneiden nuorten profiilista perustuen 120 Vamos –nuorten palveluja käyttävän 18-29-vuotiaan nuoren haastatteluun. Tutkimuksen tekivät 2014 Itä-Suomen yliopiston professori Juho Saari ja Helsingin Diakonissalaitoksen erityisasiantuntija Olli Alanen. Kirjoittajana toimi myös Diakoniaammattikorkeakoulun dosentti Sakari Kainulainen. Yleensä ottaen erityisryhmissä on enemmän miehiä kuin naisia, olipa sitten kyse koulupudokkaista, päihteidenkäyttäjistä tai asunnottomista. Miesten syrjäytymiseen johtava kehitys alkaa usein jo koulussa. Koulupudokkaista valtaosa on poikia. Heillä on useammin oppimisvaikeuksia ja he keskeyttävät opintonsa tyttöjä useammin. Heistä useammalla ei ole ollut lapsena ystäviä, ja heidän muistonsa koulusta ovat huomattavasti huonommat kuin tyttöillä. Helsingin Diakonissalaitoksen tutkimuksessa lähes puolet nuorista miehistä (44%) oli kokenut koulukiusaamista, mikä on merkittävästi enemmän kuin samanikäisillä naisilla (22 %). Helsingin Diakonissalaitoksen tutkimuksen mukaan syrjäytyneillä nuorilla miehillä on nuoria naisia useammin taustallaan lastensuojelua, asunnottomuutta, päihdehoitoa ja psykiatrista hoitoa. Miesten kuva itsestään on nuoria naisia rikkinäisempi sekä fyysisellä että henkisellä tasolla. Kehollisuuteen liittyvät kysymykset nousivat tutkimuksessa hyvinvoinnin kannalta yhdeksi merkityksellisimmistä tekijöistä, sillä nuoret miehet kärsivät yllättäen merkittävästi enemmän ulkonäköön ja painoon liittyvistä ongelmista kuin nuoret naiset. Työntekijät tulkitsivat tämän tyytymättömyyden kumpuavan kokemuksesta maskuliinisuuden puutteesta. Nuoret miehet olivat myös merkittävästi tyytymättömämpiä asumiseensa kuin samanikäiset naiset. Kokemuspohjainen tieto osoittaa, että moni nuori mies tarvitsisi tukea itsenäiseen asumiseen liittyvissä asioissa. HDL:n tutkimuksen lisäksi, myös EVA:n analyysi "Kadonneet työmiehet" (2017), osoittaa miten työttömyys ja syrjäytyminen kohdentuvat nuoriin miehiin ja naisiin eri tavoin. Huolestuttavaa on työkykyisten miesten päätyminen "työelämän ulkopuolelle" eli he eivät tee töitä, opiskele tai ole työkyvyttömyyseläkkeellä. Analyysin mukaan, koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat miehet tarvitsevat tukea koulutuspaikkojen ja työpaikkojen saamisessa ja niissä pysymiseen.

Sukupuolinäkökulma on huomioitu hankkeen toiminnassa (valtavirtaistaminen):
Kyllä

Sukupuolinäkökulma tullaan huomioimaan hankkeen toiminnassa, sen kaikissa vaiheissa. Hankkeen kaikkia toimenpiteitä tarkastellaan myös sukupuolten tasa-arvon kannalta. Vamostyöotteeseen perustuvissa nuorten ryhmissä huomioidaan nais- ja mieserityisyys esimerkiksi panostamalla siihen, että nuorille miehille annetaan tilaa ja konkreettista tekemistä. Pohdittaessa nuorten mahdollisia työllistymispolkuja, pyritään työelämän tarjoamia vaihtoehtoja käsittelemään työelämän segregaatiota vähentävästi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lievennetään eri aloihin liittyviä stereotyyppiä miesten ja naisten töinä.

Hankkeen päätavoite on sukupuolten tasa-arvon edistäminen: Ei

Sukupuolinäkökulma valtavirtaistetaan hankkeen toimintaan, mutta se ei ole hankkeen päätavoite.

8.2 Kestävä kehitys

Välitön Välillinen

Ekologinen kestävyys**Luonnonvarojen käytön kestävyys**

0 0

Helsingin Diakonissalaitoksen ympäristövastuullisuuden olennaisuusarviossa luonnonvarojen käytön kestävyys on huomioitu, mutta ei ole hankkeen kannalta olennainen.

Ilmastonmuutoksen aiheuttamien riskien vähentäminen

0 0

Helsingin Diakonissalaitoksen ympäristövastuullisuuden olennaisuusarviossa ilmastonmuutoksen aiheuttamien riskien vähentäminen jää vaikutukseltaan vähäiseksi, eikä ole hankkeen kannalta olennainen.

Kasvillisuus, eliöt ja luonnon monimuotoisuus

0 0

Helsingin Diakonissalaitoksen ympäristövastuullisuuden olennaisuusarviossa kasvillisuus, eliöt ja luonnon monimuotoisuus on huomioitu, mutta ei ole hankkeen kannalta olennainen.

Pinta- ja pohjavedet, maaperä sekä ilma (ja kasvihuonekaasujen väheneminen)

0 0

Helsingin Diakonissalaitoksen ympäristövastuullisuuden olennaisuusarviossa pinta- ja pohjavedet, maaperä sekä ilma on huomioitu, mutta ei ole hankkeen kannalta olennainen.

Natura 2000 -ohjelman kohteet

0 0

Helsingin Diakonissalaitoksella ei ole yhteyttä Natura 2000-ohjelman kohteisiin.

Taloudellinen kestävyys**Materiaalit ja jätteet**

1 0

Nuoret ovat kiinnostuneita kestävästä kehityksestä ja siksi on luontevaa, että Vamoksen toiminnoissa käytetään paljon uusiomateriaaleja ja kaikki jätteet kierrätetään.

Uusiutuvien energialähteiden käyttö

0 0

Helsingin Diakonissalaitoksen ympäristövastuullisuuden olennaisuusarviossa uusiutuvien energialähteiden käyttö on huomioitu, mutta ei ole hankkeen kannalta olennainen.

Paikallisen elinkeinorakenteen kestävä kehittäminen

10 0

Paikallisen kestävä elinkeinorakenteen kehittämistä edesauttaa, jos kaikki työvoimavarat saadaan täysimääräiseen käyttöön, mukaan lukien heikossa työmarkkinaasemassa olevat nuoret.

Aineettomien tuotteiden ja palvelujen kehittäminen

10 3

Hankkeessa tuotetaan palveluita ja sektorirajat ylittäviä palvelurakenteita nuorisotakuun toteuttamiseksi. Merkitys on huomattava, sillä eurooppalaisten tutkimusten mukaan nuorten jäämisestä työelämän ulkopuolelle aiheutui 153 miljardin euron taloudellinen tappio vuonna 2011. Tämä on varovainen arvio, ja määrä vastaa 1,2 % prosenttia EU:n BKT:sta.

Liikkuminen ja logistiikka

0 2

Nuoret ovat kiinnostuneita kestävästä kehityksestä ja siksi liikkuminen nuorten kanssa tapahtuu julkisilla liikennevälineillä ja kävellen sekä pyöräillen.

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys sekä yhdenvertaisuus

Hyvinvoinnin edistäminen	10	0
<p>Nuorten hyvinvoinnin edistäminen on hankkeen keskiössä. Nuorisotakuun toteuttaminen edistää nuorten yhdenvertaisten oikeuksien sekä sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden toteutumista työelämässä ja koulutuksessa. Työskentely perustuu yksilölliseen kohtaamiseen ja lähtee nuoren omista tarpeista. Nuori on aina osallinen itseään koskeviin prosesseihin ja päätöksiin. Toiminnan vapaaehtoisuus tukee tätä näkökulmaa.</p>		
Tasa-arvon edistäminen	5	3
<p>Sukupuolivaikutusten analyysi vahvistaa, että vaikeaan työmarkkina-asemaan johtavat polut ja nuorisotyöttömyys ilmiönä kohdistuvat miehiin ja naisiin eri tavoin. Hankkeessa tämä huomioidaan kehittämällä sukupuolierityisiä toimintatapoja, sekä purkamalla ennakkoluuloja ja asenteita eri aloista "naisten töinä" ja "miesten töinä".</p>		
Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen yhdenvertaisuus	5	2
<p>Hanke edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista yhdenvertaisuutta. Kaikille vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville nuorille taataan hankkeen avulla paremmat mahdollisuudet koulutukseen ja työllistymiseen, heidän taustoistaan riippumatta.</p>		
Kulttuuriympäristö	1	0
<p>Helsingin Diakonissalaitoksen ympäristövastuullisuuden olennaisuusarviossa kulttuuriympäristö, etenkin rakennetusta kulttuuriperimästä huolehtiminen, nousee vaikutukseltaan keskiuureksi, mutta ei ole hankkeen kannalta olennainen.</p>		
Ympäristöosaaminen	2	0
<p>Nuorille ympäristöasiat ovat itsestään selvästi osa arkea. Siksi Vamoksen toiminnassa on ympäristövastaavat, jotka toimivat ympäristöasioiden perehdyttäjinä, arjen toteutuksen ohjaajina ja kehittäjinä.</p>		

9 Loppuraportin tiivistelmä

-

Tiedote tutkimuksesta

Tutkimuksen nimi: Opiskelijoiden osallistaminen oppilaitos-Vamos -hankkeen kehittämiseen
Tutkimuksen tekijät: Elias Jurvanen & Juuso Lökfors, Oppilaitos-Vamos -hanke

Kuvaus tutkimuksesta:

Tutkimus on kyselytutkimus, jonka tavoitteena on kerätä osallistujapalautetta Oppilaitos-Vamos -hankkeen toimintoihin osallistuneilta opiskelijoilta. Osallistujapalautetta haetaan käytännön järjestelyistä sekä kokemuksista liittyen Oppilaitos-Vamos -hankkeen järjestämään toimintaan. Kyselyssä kartoitetaan myös hankkeeseen osallistujien koettua hyvinvointia. Tutkimukseen osallistutaan anonymisti, eikä tutkittava ole tunnistettavissa kerätystä aineistosta. Henkilötietoja ei kerätä.

Tutkimus toteutetaan opinnäytetyönä Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden toimesta. Tutkimustuloksia ja siitä tuotettavaa materiaalia käytetään hankkeen toimintojen kehittämiseen ja raportoinnin tueksi. Opinnäytetyö julkaistaan Theseus -palvelussa sekä Helsingin Diakonissalaitoksen internet-sivuilla. Aineistoa kuvataan opinnäytetyössä, huolehtien vastaajien anonymiteetistä. Aineisto tuhoetaan työn valmistuttua.

Tutkimuksen kohderyhmät ovat seuraavat:

- Savon ammattiopiston matkailu- ja ravitsemisalalan koulutusyksikön opiskelijat (matkailu- ja ravitsemisala, luonto-ohjaajat, kotityö- ja puhdistuspalvelut) Sammakkolammentien yksikössä
- Valma -koulutukseen opinto-oikeuden saaneet opiskelijat Presidentinkatu 1 & 3, sekä Toivalan yksiköissä

Oppilaitos-Vamos tuottaa seuraavia toimintoja, joista tutkimus hakee palautetta:

Vamos yksilövalmennus, Vamos kesäryhmä, Innopaja, Ryhmäyttämiset Valmalla & Sammakkolammentien yksikössä, Valman toimintakokemuspäivät, Valma aloittavien paja, Valma bändiryhmä. Toiminnot on toteutettu yllä mainituille kohderyhmille.

Tutkijat,

Elias Jurvanen
Yhteisöpedagogiopiskelija
[redacted]
elias.jurvanen@humak.fi

Juuso Lökfors
Yhteisöpedagogiopiskelija
[redacted]
juuso.lokfors@humak.fi

LIITE 3 Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimuksen nimi: Opiskelijoiden osallistaminen oppilaitos-Vamos -hankkeen kehittämiseen
Tutkimuksen tekijät: Elias Jurvanen & Juuso Lökfors, Oppilaitos-Vamos -hanke

Olen lukenut tutkimuksen tiedotteen ja minulle on selvitetty tämän tutkimuksen tarkoitus sekä tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voin halutessani keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa, ilman että minun täytyy perustella keskeyttämistäni tai että se vaikuttaa minuun millään tavalla.

Tutkimuksen tarkoitus on myös selitetty minulle suullisesti ja minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkijoille tutkimukseen liittyen. Olen myös tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta minulle minkäänlaisia kustannuksia, henkilöllisyyteni jää vain tutkijan tietoon, minua koskevaa aineistoa käytetään vain kyseiseen tutkimukseen ja aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Suostun osallistumaan kyselyyn, ja että antamiani tietoja käytetään kyseisen tutkimuksen tarpeisiin. Koska olen yli 15-vuotias, osallistumiseen riittää oma suostumukseni, mutta toimitan huoltajalleni tutkimustiedotteen.

Allekirjoittamalla suostumuksen, vakuutan yllä mainitut tiedot todeksi.

Päiväys

Tutkittavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Tutkijat,

Elias Jurvanen
Yhteisöpedagogiopiskelija
[Redacted]
elias.jurvanen@humak.fi

Juuso Lökfors
Yhteisöpedagogiopiskelija
[Redacted]
juuso.lokfors@humak.fi

Oppilaitos-Vamos palautekysely

1. Koulutusalanani

2. Tiedän Oppilaitos-Vamos hankkeen toiminnasta

- Kyllä
 En

3. Mitä kautta sait tiedon?

4. Mihin hankkeen toimintaan olet osallistunut?

- Vamos yksilövalmennus
 Vamos kesäryhmä
 Innopaja
 Ryhmyttämiset Sammakkolammentie
 Valman toimintakokemuspäivät
 Valma aloittavien paja
 Valma bändiryhmä

5. Palaute toiminnasta

Vastaa alla oleviin väittämiin kokemuksesi mukaan.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Olin kuullut toiminnasta aiemmin	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaan oli helppo päästä/osallistua	☐	☐	☐	☐	☐
Osallistuin toimintaan mielelläni	☐	☐	☐	☐	☐
Ilmapiiri oli hyvä ja turvallinen	☐	☐	☐	☐	☐
Aikaa oli riittävästi	☐	☐	☐	☐	☐
Toiminta oli hyvin suunniteltua	☐	☐	☐	☐	☐
Tilat olivat sopivat	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjaaja oli luotettava	☐	☐	☐	☐	☐
Sain tarvittavan avun ohjaajalta	☐	☐	☐	☐	☐
Sain apua ammattialan valintaan tai tulevaisuuden suunnitteluun	☐	☐	☐	☐	☐
Sain apua minua askarruttaviin/huolestuttaviin asioihin	☐	☐	☐	☐	☐
Olen edennyt opinnoissani toiminnan aikana	☐	☐	☐	☐	☐
Sain uusia kavereita	☐	☐	☐	☐	☐
Sain tietoa uusista tai kiinnostavista harrastuksista	☐	☐	☐	☐	☐

6. Palaute toiminnasta -kommentit

Jos haluat, perustele vastauksiasi tähän.

7. Koettu hyvinvointi

Arvioi asteikolla miten seuraavat asiat ovat omalla kohdallasi tällä hetkellä.

	Heikko	Välttävä	Tyydyttävä	Hyvä	Erinomainen
Pärjääminen arjessa	☐	☐	☐	☐	☐
Päivittäinen jaksaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Fyysinen terveys	☐	☐	☐	☐	☐
Henkinen terveys	☐	☐	☐	☐	☐
Motivaatio opiskeluun	☐	☐	☐	☐	☐
Pärjääminen opinnoissa	☐	☐	☐	☐	☐
Luotettavien ystävien määrä	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisöön kuuluminen (koulu, kaveripiiri, harrastukset)	☐	☐	☐	☐	☐
Itsetunto	☐	☐	☐	☐	☐
Suhde perheeseen	☐	☐	☐	☐	☐
Taloudellinen tilanne	☐	☐	☐	☐	☐
Asumistilanne	☐	☐	☐	☐	☐
Tyytyväisyys elämään	☐	☐	☐	☐	☐

8. Koettu hyvinvointi -kommentointi

Jos haluat, voit kirjoittaa vastauksistasi tähän.

9. Millaista tukea haluaisit hankkeelta?

10. Avoin palaute

Tässä kohdassa voit antaa vapaamuotoista palautetta toiminnasta. Risut, ruusut, tai vaikka palautetta ohjaajille. Voit myös halutessasi antaa palautetta tästä kyselystä.

LIITE 5 Taulukko 1: Palaute toiminnasta -osio tulokset

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
Olin kuullut toiminnasta aiemmin	25 39,06%	5 7,81%	8 12,5%	13 20,32%	13 20,31%	64	2,75	3
Toimintaan oli helppo päästä/osallistua	3 4,84%	0 0%	20 32,26%	22 35,48%	17 27,42%	62	3,81	4
Osallistuin toimintaan mielelläni	2 3,23%	4 6,45%	16 25,81%	25 40,32%	15 24,19%	62	3,76	4
Ilmapiiri oli hyvä ja turvallinen	2 3,28%	0 0%	8 13,12%	26 42,62%	25 40,98%	61	4,18	4
Aikaa oli riittävästi	1 1,64%	1 1,64%	12 19,67%	29 47,54%	18 29,51%	61	4,02	4
Toiminta oli hyvin suunniteltua	1 1,67%	0 0%	10 16,66%	25 41,67%	24 40%	60	4,18	4
Tilat olivat sopivat	1 1,59%	0 0%	11 17,46%	26 41,27%	25 39,68%	63	4,17	4
Ohjaaja oli luotettava	1 1,61%	0 0%	10 16,13%	16 25,81%	35 56,45%	62	4,35	5
Sain tarvittavan avun ohjaajalta	1 1,64%	0 0%	10 16,39%	26 42,62%	24 39,35%	61	4,18	4
Sain apua ammattialan valintaan tai tulevaisuuden suunnitteluun	2 3,28%	2 3,28%	32 52,46%	15 24,59%	10 16,39%	61	3,48	3
Sain apua minua askarruttaviin/huolestuttaviin asioihin	4 6,67%	0 0%	26 43,33%	17 28,33%	13 21,67%	60	3,58	3,5
Olen edennyt opinnoissani toiminnan aikana	3 4,92%	2 3,28%	18 29,51%	25 40,98%	13 21,31%	61	3,7	4
Sain uusia kavereita	11 18,33%	4 6,67%	22 36,67%	18 30%	5 8,33%	60	3,03	3
Sain tietoa uusista tai kiinnostavista harrastuksista	10 16,66%	4 6,67%	27 45%	13 21,67%	6 10%	60	3,02	3
Yhteensä	67	22	230	296	243	858	3,73	4

LIITE 6 Taulukko 2: Koettu hyvinvointi -osio tulokset

	Heikko	Välttävä	Tyydyttävä	Hyvä	Erinomainen	Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
Pärjääminen arjessa	2	2	15	36	11	66	3,79	4
	3,03%	3,03%	22,73%	54,54%	16,67%			
Päivittäinen jaksaminen	2	4	18	36	6	66	3,61	4
	3,03%	6,06%	27,27%	54,55%	9,09%			
Fyysinen terveys	1	3	13	39	10	66	3,82	4
	1,51%	4,55%	19,7%	59,09%	15,15%			
Henkinen terveys	1	5	14	35	11	66	3,76	4
	1,51%	7,58%	21,21%	53,03%	16,67%			
Motivaatio opiskeluun	1	4	18	32	11	66	3,73	4
	1,52%	6,06%	27,27%	48,48%	16,67%			
Pärjääminen opinnoissa	2	3	11	43	7	66	3,76	4
	3,03%	4,54%	16,67%	65,15%	10,61%			
Luotettavien ystävien määrä	1	5	13	29	18	66	3,88	4
	1,51%	7,58%	19,7%	43,94%	27,27%			
Yhteisöön kuuluminen (koulu, kaveripiiri, harrastukset)	0	8	17	29	12	66	3,68	4
	0%	12,12%	25,76%	43,94%	18,18%			
Itsetunto	2	4	21	28	11	66	3,64	4
	3,03%	6,06%	31,82%	42,42%	16,67%			
Suhde perheeseen	1	1	9	26	29	66	4,23	4
	1,51%	1,52%	13,64%	39,39%	43,94%			
Taloudellinen tilanne	6	2	15	35	8	66	3,56	4
	9,09%	3,03%	22,73%	53,03%	12,12%			
Asumistilanne	4	0	11	33	18	66	3,92	4
	6,06%	0%	16,67%	50%	27,27%			
Tyytyväisyys elämään	3	2	16	34	11	66	3,73	4
	4,55%	3,03%	24,24%	51,51%	16,67%			
Yhteensä	26	43	191	435	163	858	3,78	4

LIITE 7 Eettisen toimikunnan lausunto

Diakonissalaitoksen Eettisen toimikunnan lausunto:

Yhteisöpedagogi (Amk) opiskelijat Elias Jurvanen & Juuso Lökfors Humanistisesta Ammattikorkeakoulusta (Kuopio) hakevat eettisen toimikunnan lausuntoa opinnäytetyölleen *Opiskelija, asiakas vai asiantuntija? Opiskelijoiden osallistaminen Oppilaitos-Vamos -hankkeen kehittämiseen*. Opinnäytetyön tarkoituksena on kerätä palautetta hankkeesta siihen osallistuvilta nuorilta. Palautetta kerätään wepropol-kyselyn avulla. Kyselyssä kartoitetaan osallistujien sen hetkistä hyvinvointia sekä nuorten näkemyksiä hankkeen toimintaan liittyen. Tarkoituksena on, että Vamos-oppilaitos - hanke voi halutessaan käyttää opinnäytetyön tuloksena syntyvää ja pilotoitavaa kyselyä jatkossa hankkeen palautteenkeruun välineenä.

Toteutus/aineiston keruu:

Aineisto kerätään käyttämällä wepropol-kyselyä. Aineisto analysoidaan tilastollisen päättelyn keinoin.

Aikataulu:

Aineiston keruu lokakuussa 2019. Aineiston analyysi marraskuussa ja valmiin työn palautus 28.11.

Tutkimusetiikka on huomioitu seuraavasti:

- 1) Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista
- 2) Kieltäytyminen tai keskeyttäminen on mahdollista ilman perusteluja tai vaikutusta asiakassuhteeseen
- 3) Osallistuminen ei aiheuta kustannuksia
- 4) Osallistuvien henkilöllisyys ei paljastu ulkopuolisille
- 5) Saatua aineistoa käytetään vain kyseiseen tutkimukseen
- 6) Aineisto säilytetään ja hävitetään asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua
- 7) Valmis opinnäytetyö toimitetaan ko. hankkeen ja DL:n käyttöön

Lausunnon hakija on toimittanut seuraavat liitteet:

- 1) Opinnäytetyön tutkimussuunnitelma
- 2) kyselyrunko
- 3) suostumuslomake tutkimukseen osallistujille
- 4) tiedote tutkimukseen osallistujille
- 5) opinnäytetyöstä vastaavan ohjaajan puolto

Puolto: Eettinen toimikunta on aiemmassa lausunnossaan 10.10. edellyttänyt täydennyksiä ko. hakemukseen liittyen ja edellyttänyt, että mikäli tutkimuksessa kerätään tietoa alaikäisiltä nuorilta, tulee suostumusta tutkimukseen osallistumisesta kysyä myös heidän huoltajaltaan. Lisäksi edellytettiin yhteistyöoppilaitoksen (Sakky) lupaa tutkimukselle. Lausunnon hakijat ovat selvittäneet tutkimussuunnitelmaa tarvittavilta osin. Toimikunnalle on selvitetty Sakkyn puoltava kanta tutkimuksen toteuttamiselle. Eettinen toimikunta on harkinnut uudelleen päätöstään koskien tutkimukseen osallistuvien nuorten huoltajilta edellytettävää suostumusta ja toteaa, että kyselyyn osallistuvien nuorten ollessa yli 15-vuotiaita, huoltajien informoiminen tutkimuksesta on riittävä toimenpide. Opinnäytetyön tekijät ovat sähköisessä hakemuksessaan sitoutuneet noudattamaan eettisiä periaatteita ja suostuneet siihen, että Diakonissalaitoksen internetsivuilla näkyy tekijöiden tiedot, eettisen toimikunnan puolto tutkimukselle sekä linkki valmiiseen pdf-muotoiseen työhön. Yksikön johtaja Leena Mannonen on antanut alustavan puollon opinnäytetyölle. Diakonissalaitoksen eettinen toimikunta puoltaa hakemusta.

Helsingissä 18.10.2019

Eettisen toimikunnan puheenjohtaja

Eettisen toimikunnan esittelijä ja sihteeri

LIITE 8 Uusittu kyselylomake

OPPILAITOS-VAMOS PALAUTEKYSELY

1. Koulutusalani

- Valma
- Matkailu- ja ravitsemisala
- Luonto- ja ympäristöala
- Kotityö- ja puhdistuspalvelujen osaamisala

2. Oppilaitos-Vamos on minulle tuttu

- Kyllä
- Ei

3. Jos vastasit kyllä edelliseen, mistä sait tietää?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Opettaja
- Muu koulun henkilökunta
- Vamos
- Kaveri
- Muu, mikä?

4. Mihin näistä olet osallistunut eniten?

- Vamos yksilövalmennus
- Vamos kesäryhmä
- Innopaja
- Ryhmyttämiset Sammakkolammentie
- Valma toimintakokemuspäivät
- Valma aloittavien paja
- Valma bändiryhmä

5. Palaute toiminnasta

Vastaa alla oleviin väittämiin kokemuksesi mukaan.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Toimintaan oli helppo päästä/osallistua	☐	☐	☐	☐	☐
Osallistuin toimintaan mielelläni	☐	☐	☐	☐	☐
Ilmapiiri oli hyvä ja turvallinen	☐	☐	☐	☐	☐
Toiminnassa oli mielekästä tekemistä	☐	☐	☐	☐	☐
Toiminta oli hyvin suunniteltua	☐	☐	☐	☐	☐
Tilat olivat sopivat	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjaaja oli luotettava	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjaaja otti minut huomioon	☐	☐	☐	☐	☐
Sain apua ammattialan valintaan tai tulevaisuuden suunnitteluun	☐	☐	☐	☐	☐
Sain apua minua askarruttaviin/huolestuttaviin asioihin	☐	☐	☐	☐	☐
Olen edennyt opinnoissani toiminnan aikana	☐	☐	☐	☐	☐
Opiskelu on helpottunut toiminnan aikana	☐	☐	☐	☐	☐
Sain uusia kavereita	☐	☐	☐	☐	☐
Tunsin itseni osaksi yhteisöä	☐	☐	☐	☐	☐

6. Miten tyytyväinen olet seuraaviin asioihin omalla kohdallasi?

Arvioi asteikolla miten seuraavat asiat ovat omalla kohdallasi.

	Heikko	Välttävä	Tyydyttävä	Hyvä	Erinomainen
Arjen asioiden hoitaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Päivittäinen jaksaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Motivaatio opiskeluun	☐	☐	☐	☐	☐
Pärjääminen opinnoissa	☐	☐	☐	☐	☐
Luotettavien ystävien määrä	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisöön kuuluminen (koulu, kaveripiiri, harrastukset)	☐	☐	☐	☐	☐
Itsetunto	☐	☐	☐	☐	☐
Suhde perheeseen	☐	☐	☐	☐	☐
Taloudellinen tilanne	☐	☐	☐	☐	☐
Asumistilanne	☐	☐	☐	☐	☐
Fyysinen terveys	☐	☐	☐	☐	☐
Henkinen terveys	☐	☐	☐	☐	☐
Tyytyväisyys elämään	☐	☐	☐	☐	☐

7. Avoin palaute

Voit antaa vapaata palautetta toiminnasta tässä!

<p>1. KOHDERYHMÄN KARTOITTAMINEN.</p> <p>LUO LISTA LUONNOLLISISTA RYHMISTÄ, JOTKA OVAT KOHDERYHMÄN SISÄLLÄ. RYHMÄT VOIVAT OLLA KOULULUOKKIA, RYHMÄTOIMINNAN RYHMIÄ TAI MUITA IHMISKESKITTYMIÄ.</p> 				
<p>2.</p> <p>ARVO OSALLISTUVAT RYHMÄT SATUNNAISESTI. YRITÄ TAVOITTTAA AINAKIN 30% KOHDERYHMÄSTÄ.</p> <p>RANDOM NUMBER GENERATOR PAPERILAPUT HATUUSTA YMS.</p>	<p>3.</p> <p>PÄÄTÄ TIEDON KERÄÄMISEN MENETELMÄ. KÄYTÄ ESIMERKIKSI WEBROPOLIA TAI GOOGLE FORMSIA.</p> <p>VERKKO- VAI PAPERIKYSELY? MILLAINEN TILAISUUS JÄRJESTETÄÄN?</p>	<p>4.</p> <p>SOVI AINEISTON KERÄÄMISESTÄ RYHMISTÄ VASTAAVIEN TAHOJEN KANSSA.</p> <p>AIKA, PAIKKA JA MUUT KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYT.</p>	<p>5.</p> <p>TEETÄ KYSELY. KERÄÄ AINEISTO.</p> <p>OLE JÄRJESTELMÄLLINEN. SUOJAA AINEISTO ASIANMUKAISESTI.</p>	<p>7.</p> <p>TULOSTEN ESITTELY TAI KUVAAMINEN.</p> <p>KÄYTÄ TUNNUSLUKUJA KUVAAMAAN VASTAUKSIA: KESKIARVOT, KESKIHAJONTA, MEDIAANI. KERRO, MIKÄ TULOKSISTA EROTTUU. VALINTAA.</p>
<p>OHJE</p> <p>PALAUDE- KYSELYN TEETTÄMISEEN</p> <p>SIMPELI RYVÄSOTAVAI!</p> <p>JUUSO LÖKFORS & ELIAS JURVANEN</p>				